

Kennisbasis

Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans

Lerarenopleiding voortgezet onderwijs

Kennisbasis

**Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans
voor de lerarenopleiding voortgezet onderwijs**

Voorwoord

De kwaliteit van ons bachelor onderwijs moet goed zijn, dit is niet alleen belangrijk voor onze studenten en het afnemende werkveld maar ook voor de Nederlandse kenniseconomie in het algemeen. Goede docenten zijn hierbij cruciaal en van de lerarenopleidingen wordt dus ook veel verwacht. Het niveau van de lerarenopleiding moet omhoog en het leerklimaat uitdagender. Om deze ambitie te kunnen realiseren moet je bij de basis beginnen, het gewenste eindniveau moet worden vastgesteld. De lerarenopleidingen voor het primair en voortgezet onderwijs hebben deze boodschap goed begrepen en zijn vorig jaar gestart met het ambitieuze project 'Werken aan Kwaliteit'. Hierin werken zij aan de kwaliteit van de lerarenopleidingen door de vakinhoudelijke en vakdidactische kwaliteit van de lerarenopleidingen in kaart te brengen. Deze set van kennisbases garandeert de basiskwaliteit van de lerarenopleidingen.

Het afgelopen jaar is door alle lerarenopleidingen met veel enthousiasme hard gewerkt aan het beschrijven van de eerste set van kennisbases. Inhoudelijke experts, deskundigen op hun vakgebied, hebben de kennisbases die door de opleidingen aan hen zijn voorgelegd bestudeerd en daar waar zij dat nodig achtten nadere aanwijzingen gegeven. Het resultaat van deze arbeid ligt nu voor u. Dit is nog maar het begin van een traject waarin de kwaliteit van de opleidingen verder versterkt wordt door de implementatie van de kennisbases in de curricula van de opleidingen. Ook worden er kennistoetsen ingevoerd waarmee wordt gemeten of studenten de kennisbasis beheersen.

Zoals gezegd is 'Werken aan Kwaliteit' een groot en ambitieus project dat een bijzondere inspanning vergt van de sector. Velen uit de sector zijn op enigerlei wijze betrokken bij de uitvoering van het project. Door het harde werk en de grote betrokkenheid van al deze mensen zijn de eerste beschrijvingen van de kennisbases een groot succes te noemen en dit sterkt mij in het vertrouwen dat de lerarenopleidingen de overige kennisbases met dezelfde voortvarendheid en in nauwe samenwerking met externe deskundigen zullen beschrijven.

Ik dank allen die hieraan hebben bijgedragen.

Doekle Terpstra
Voorzitter HBO-raad

Inhoud

1. Toelichting en verantwoording	6
2. Preambule kennisbasis Nederlands	10
3. Kennisbasis Nederlands	13
4. Preambule kennisbasis moderne vreemde talen	31
5. Kennisbasis Engels	34
6. Kennisbasis Duits	40
7. Kennisbasis Frans	46
8. Kennisbasis Spaans	54
9. Bijlage kennisbasis Spaans	61

1. Toelichting en verantwoording

Inleiding

De bundel 'Kennisbases voor de opleidingen Nederlands en Moderne Vreemde Talen' is een van de producten van fase I van het project 'Werken aan Kwaliteit' voor de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs. In dit project wordt gevolg gegeven aan de overeenkomst tussen staatssecretaris Van Bijsterveldt van onderwijs en de HBO-raad met betrekking tot het vastleggen van het eindniveau (de kennisbasis) van de opleidingen en de ontwikkeling van de toetsen die hiermee samenhangen.

In de eerste fase van dit project is voor de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs gewerkt aan de kennisbasis van 18 vakken. In de tweede fase worden de kennisbases van de overige vakken, de beschrijving van de generieke component van het leraarschap en de ontwikkeling van de toetsen ter hand genomen. De ervaringen opgedaan tijdens de eerste fase zijn van groot belang voor de organisatie van het vervolg van het project (2009-2012) en voor de implementatie van de gezamenlijk ontwikkelde en vastgestelde kennisbases.

De functies van de kennisbases

Aan het kennisniveau van iedereen in onze samenleving worden steeds hogere eisen gesteld. Dat geldt dus ook voor alle vormen van onderwijs waarmee mensen dat kennisniveau kunnen halen en behouden. Daarvoor is een versterking van de beroepsgroep docenten op alle niveaus, door innovatie en professionalisering van de onderwijsorganisaties, noodzakelijk. Dat vraagt om een onderlinge afstemming tussen alle betrokkenen en een planmatige aanpak met een duidelijke koers. Een gezamenlijk opgestelde en aanvaarde kennisbasis is daarbij het kompas.

De beroepskennis van leraren heeft wortels in twee wetenschappelijke domeinen. In de eerste plaats het domein van het vak en in de tweede plaats de kennis, die beschikbaar is over leren en onderwijzen. Die twee pijlers vormen samen het fundament onder de beroepskennis.

Het vermogen om zijn kennis op een doelmatige manier in de praktijk over te dragen, maakt iemand tot een goede leraar. De opbouw van beroepskennis begint tijdens de opleiding. De aldaar verworven kennis is een weldoordachte selectie uit het wetenschappelijke fundament, gerelateerd aan de actuele onderwijspraktijk. Deze selectie is de kennisbasis van de lerarenopleidingen. Die basis is vastgelegd in het curriculum van de opleidingen en in de bekwaamheidseisen. Deze eisen beschrijven het minimumniveau van kennis waarover de leraar moet beschikken om bekwaam verklaard te worden. Tijdens zijn loopbaan moet de leraar zijn kennis en vaardigheden, zowel op het gebied van zijn vak als van het ambt van leraar, via bij- en nascholing op peil houden. De beschrijving van de kennisbasis vormt de eerste schakel tussen theorie en praktijk. Samen met de nog te ontwikkelen elementen krijgt de startkwalificatie van de leraar vorm door:

1. een kennisbasis: de beschrijving van de kennis die de leraar aan het einde van zijn opleiding minimaal moet hebben om professioneel bekwaam en zelfstandig aan het werk te kunnen in het onderwijs;
2. een kennisbank: het dynamische systeem waarmee de lerarenopleidingen relevante kennis voor leraren toegankelijk maken;
3. kennistoetsen: het dynamische instrumentarium waarmee leraren in opleiding kunnen nagaan of zij de kennisbasis voldoende beheersen.

Competentiegericht opleiden

Bij competentiegericht opleiden staat bekwaamheid centraal. Het gaat om professioneel en adequaat leren handelen. Binnen de lerarenopleidingen is het leren op de werkplek in toenemende mate sturend voor de inrichting van het curriculum. Studenten doen in de praktijk veel (contextspecifieke) kennis op. Er moet dus nadrukkelijk aandacht besteed worden aan de inbedding van de praktische kennis in het repertoire aan theoretische en methodische kennis en andersom. De dubbele rol van de docent als kennisoverdrager en als pedagoog wordt door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel (SBL) gedefinieerd als 'het kunnen hanteren van de praktische opgaven van het beroep in de verschillende situaties waarin het beroep wordt uitgeoefend, met kennis van zaken en methodisch geïnstrumenteerd'.

De kernopgaven zijn samengevat in vier beroepsrollen. Samen met de kenmerkende situaties in vier typen beroepssituaties ontstaat een matrix. Daarin onderscheidt SBL zeven onderwijscompetenties.

	met leerlingen	met collega's	met omgeving	met mezelf
interpersoonlijk	1	5	6	7
pedagoog	2			
(vak)didacticus	3			
organisatorisch	4			

Figuur 1: de zeven SBL-onderwijscompetenties

1. Interpersoonlijk: een goede leraar gaat op een goede, professionele manier met leerlingen om.
2. Pedagogisch: een goede leraar biedt de leerlingen in een veilige werkomgeving houvast en structuur om zich sociaal-emotioneel en moreel te kunnen ontwikkelen.
3. Vakinhoudelijk en didactisch: een goede leraar helpt de leerlingen zich de inhoudelijke en culturele bagage eigen te maken die iedereen nodig heeft in de hedendaagse samenleving.
4. Organisatorisch: een goede leraar zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer in zijn groep of klas.
5. Collegiaal: een goede leraar levert een professionele bijdrage aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat op school, aan een goede onderlinge samenwerking en aan een goede schoolorganisatie.
6. Samenwerking met de omgeving: een goede leraar communiceert op een professionele manier met ouders en andere betrokkenen bij de vorming en opleiding van zijn leerlingen.
7. Reflectie en ontwikkeling: een goede leraar denkt op een professionele manier na over zijn bekwaamheid en beroepsopvattingen. Hij ontwikkelt zijn professionaliteit en houdt deze bij.

Al deze rollen voert de leraar op een professionele wijze uit, met kennis van zaken en praktisch en methodisch verantwoord. De kennisbasis levert daarvoor de noodzakelijke bouwstenen.

Elke leraar moet de wetenschapsbeoefening kennen die bijdraagt aan de ontwikkeling van zijn beroepskennis. De relevante uitkomsten daarvan moet hij voor zijn professionele ontwikkeling voortdurend betrekken op zijn eigen werk. Er zijn inmiddels mooie voorbeelden van gevestigde wetenschappelijke programma's. Daarin werken wetenschappers en leraren samen en gaat de theorieontwikkeling hand in hand met het ontwerpen en verbeteren van de onderwijsaanpak.

Kennis genereren en rubriceren

Op basis van het onderscheid tussen theoretische, methodische en praktische kennis enerzijds en het kennisperspectief van de leerling, leren en onderwijzen en leerinhouden anderzijds, ontstaat als matrix het negen-veldenmodel:

	Kennis van de leerling	Kennis van leren en onderwijzen	Kennis van leerinhouden
Theoretische kennis	Generiek	Generiek Vakspecifiek	Vakspecifiek
Methodische Kennis	Generiek	Generiek Vakspecifiek	Vakspecifiek
Praktische Kennis	Generiek	Generiek Vakspecifiek	Vakspecifiek

Figuur 2: Het negen velden-model om relevante kennis te genereren en te rubriceren

In deze beschrijving van de kennisbasis gaat het om de vakspecifieke componenten. In de tweede fase volgt een beschrijving van de generieke component. Naast de SBL-competenties bestaan er ook de Dublin descriptoren. Deze zijn leidend als eindtermen voor de bachelor- en masterstudies aan Europese hogescholen en universiteiten.

De descriptoren stellen dat de tweedegraads opgeleide leraar (op bachelorniveau):

- aantoonbaar kennis en inzicht heeft van een vakgebied;
- in de toepassing daarvan een professionele benadering van zijn werk toont en de problemen van zijn vakgebied beredeneerd oplost;
- in staat is om gegevens te verzamelen en te interpreteren en een oordeel te vormen, met afweging van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten;
- informatie, ideeën en oplossingen kan overdragen op anderen (zowel specialisten als niet-specialisten);
- de leervaardigheden bezit om op een hoog niveau van autonomie door te leren;
- zichzelf verantwoordt.

Het ligt voor de hand dat er overlap is tussen deze descriptoren en de SBL-competenties. Belangrijk is dat de leraar in opleiding uiteindelijk op deze verschillende gebieden zijn meesterproeven aflegt, die gemodelleerd zijn naar de realiteit. De lerarenopleidingen zelf ontwerpen deze meesterproeven. Op grond van de bekwaamheidseisen maken zij duidelijk welke kwaliteit het handelen van de leraar en zijn gebruik van kennis daarin moeten hebben. Maar die verantwoording houdt niet op na het afstuderen. Ook de school, waar de docent zijn beroep uitoefent, heeft een verplichting aan de samenleving om zich te verantwoorden voor de onderwijsinhoud en de professionaliteit van het personeel.

Permanente kwaliteitszorg is essentieel voor de maatschappelijke opdracht van iedere school. De kennisbasis levert de daarvoor noodzakelijke criteria (ijkpunten) aan. Hiermee is accreditatie en onderlinge benchmarking van scholen mogelijk gemaakt. Dit alles zal de transparantie aanzienlijk kunnen vergroten en ertoe bijdragen dat de kwaliteit van de leraar op het gewenste niveau blijft. De leraar kan aangesproken worden op de volgende minimale competenties:

- de leraar heeft op een praktisch niveau voldoende kennis van de onderwijshoudens, van de onderwijsmethoden (pedagogisch en didactisch), -organisatie en -materialen en van de leerling en diens leefwereld;
- de leraar kan onderwijs- en begeleidingsprogramma's beoordelen, aanpassen en ontwerpen. Hij heeft voldoende kennis van pedagogische en didactische methoden om onderwijs- en begeleidingsprogramma's te kunnen beoordelen op kwaliteit en geschiktheid voor zijn leerlingen. Hij kan onderdelen daarvan aanpassen en bijdragen aan het ontwerpen van nieuwe programmaonderdelen;
- de leraar ontwikkelt zich zelfstandig verder. Hij heeft overzicht van de belangrijkste wetenschappelijke kennisgebieden waarop hij voor zijn beroepsuitoefening kan terugvallen en vindt daarin zelfstandig zijn weg.

2. Preambule kennisbasis Nederlands

Inleiding

De vakkennisbasis voor opleidingen van docenten Nederlands behandelt de kennis van het schoolvak. Het is een onderdeel van een drieluik, waar ook kennis van de leerling en kennis van het onderwijzen bij horen. Alle drie zijn ontwikkeld door een redactieteam van docenten van de gezamenlijke tweedegraads opleidingen. De redactie heeft zich gebogen over de vraag welk deel van de vakkennis en vakdidactische kennis een goede taaldocent minimaal moet bezitten, om verantwoord en adequaat vakonderwijs in het (v)mbo en de onderbouw havo/vwo te verzorgen.

Elke vakkennisbasis is voorgelegd aan een panel van externe experts. Dit bestond uit een vertegenwoordiger van de vakvereniging talen, een vakdocent aan een universitaire lerarenopleiding, twee gezaghebbende mensen uit het vakwetenschapsgebied en vier recent afgestudeerde docenten die nu werken in het vmbo en/of de onderbouw havo.

Het panel heeft de vakkennisbasis uitvoerig bestudeerd, onderling grondig besproken, van commentaar en advies voorzien en op basis daarvan bijgesteld.

Ontstaansgeschiedenis

Naast de algemene projectbeschrijving zoals weergegeven in 'De Kennisbasis. Het fundament voor professioneel (leren) handelen', is voor de kennisbasis Nederlands een aantal andere bronnen belangrijk geweest. Deze zijn: Bonset: Nederlands in de onderbouw; de concept kennisbasis, geformuleerd door Leoned; de concept kennisbasis, geformuleerd in opdracht van ADEF door Fontys lerarenopleiding Sittard; het Raamwerk Nederlands; Dertien doelen in een dozijn; Doorlopende leerlijnen taal en rekenen (rapport Meijerink). Ook is er gekeken naar de kennisbases van de pabo en de eerstegraads lerarenopleiding.

De kennisbasis Nederlands voor de tweedegraads lerarenopleiding is opgesteld door een redactieteam, bestaande uit collega's van verschillende opleidingen in het land. Het uitgangspunt van de kennisbasis is het schoolvak Nederlands. Deze kennisbasis bevat de minimale eisen aan de vakinhouden voor elke opleiding. Daarmee omvat de kennisbasis niet alle vakinhouden van de lerarenopleidingen. Naast het aanbod van de kennisbasis heeft elke opleiding de vrijheid zichzelf te profileren. Dit kan bijvoorbeeld door het ene onderwerp prominenter in het curriculum te plaatsen dan het andere. Opleidingen mogen verder doelen nastreven die niet in de kennisbasis zijn opgenomen. Anders gesteld: een goede lerarenopleiding bestaat voor de helft uit vakmanschap en voor de andere helft uit meesterschap. De kennisbasis zorgt ervoor dat er een landelijke minimumnorm is wat betreft kennis. Elke lerarenopleiding beslist zelf hoe zij het curriculum afstemt op deze basis.

Wij vinden het van groot belang dat er samenhang is in het programma Nederlands en tussen (onderdelen van) het schoolvak Nederlands, andere vakken en maatschappelijke omgevingsfactoren. Die samenhang moet zich uiten via allerlei transfervormen en kruisbestuivingen. Daarnaast is er de vraag naar de diepgang: in hoeverre en in welke mate moeten de items door de student beheerst worden. In de kennisbasis wordt geregeld verwezen van het ene kernconcept naar het andere. Daarmee wordt veel samenhang aangeduid zonder dat het een leergangbeschrijving wordt. De aspecten samenhang en diepgang komen in de tweede fase aan de orde, waarbij het vooral aan de opleidingen zelf is om oplossingen te creëren.

Leeswijzer: de opbouw van de kennisbasis

De kennisbasis is opgebouwd uit 5 domeinen, die zijn uitgewerkt in 11 hoofdthema's.

Deze zijn:

- Vakdidactiek
 1. Het schoolvak Nederlands
 2. Differentiatie naar doelgroepen
 - Taalvaardigheid
 3. Leesvaardigheid
 4. Luister- en kijkvaardigheid
 5. Gespreksvaardigheid en spreken
 6. Schrijfvaardigheid
 - Taalbeschouwing
 7. Taalstructuren en welgevormdheid
 8. Taalverwerving, taalgebruik en taalvariatie
 - Fictie
 9. Literaire/fictionele teksten
 10. Lezen van literaire/fictionele teksten
 - Context
 11. Professionele context
-
- Alle domeinen zijn in de kennisbasis gescheiden door zwarte balken. Zo ontstaat een indeling waarin de hoofdthema's onderscheiden worden.
 - De 11 hoofdthema's zijn onderverdeeld in kernconcepten, variërend van drie tot zeven per hoofdthema, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis.
 - Op grond van landelijke afspraken is de kennisbasis niet in eindtermen geformuleerd. Er is gekozen voor een korte beschrijving per kernconcept, gevolgd door een opsomming van leerstofitems. Voor de meeste van deze items kan 'Kennis van/inzicht in' gezet worden. Ook zijn bij ieder kernconcept twee voorbeelden opgenomen in de vorm van gesloten toetsvragen. Deze vragen geven enerzijds een indicatie over de diepgang van de te beheersen items en anderzijds al een voorzet naar de nog te ontwikkelen kennistoetsen. Dit zijn natuurlijk slechts enkele voorbeelden, want er zijn vele duizenden andere voorbeelden mogelijk. Deze opgaven op zich geven dus beslist een onvolledig beeld van de kennisbasis die een tweedegraads leraar Nederlands moet hebben. Ze zijn dan ook alleen bedoeld (en daarop geselecteerd) om de kernconcepten concreter te maken.
 - Een speciale vermelding verdient hoofdthema 11, Context, Professionele context. Dit thema moet namelijk wel degelijk een plek hebben in elke lerarenopleiding, maar zal niet landelijk getoetst worden. Door het thema op te nemen, onderstrepen we het belang van een professionele attitude bij studenten. Het gaat hierbij om 'weet hebben van' en niet om toetsbare kennis. Daarom zijn er ook geen voorbeelden bij gemaakt.
 - Bij het beschrijven van leerstofitems voor het schoolvak Nederlands vanuit verschillende bronnen, zien we al snel een terminologisch probleem. In de literatuur hebben verschillende concepten soms eenzelfde woordvorm. En ook bestaan voor één concept soms meer benamingen. Kortom: verwarring. De kennisbasis zelf tracht inconsequenties in de terminologie te vermijden. Zo hebben we in thema 3 tot en met 6 bij de eerste drie kernconcepten dezelfde indeling aangehouden. Ook binnen de beschrijvingen van deze kernconcepten is de terminologie zo eenduidig mogelijk gehouden. Maar soms lukt dat niet: zo hebben we

het bij Schrijfvaardigheid over tekstsoorten, terwijl we bij Gespreksvaardigheid en spreken de voorkeur geven aan gespreks- en spreekvormen. Wel maken we bij de beschrijving van de leerstofitems onder de kernconcepten 1 bij de vaardigheden steeds eerst een onderscheid in archetypen. Daarna geven we voorbeelden van specifieke tekstsoorten.

- Het voert te ver om hier alle begripsverwarringen te bespreken. In ieder geval hebben we de gekozen terminologie in dit document goed overdacht en zo eenduidig mogelijk proberen te maken.
- De vakredactie Nederlands heeft heel bewust gekozen om vakdidactiek op te nemen in de kennisbasis. Dit is globaal op twee manieren gebeurd. De eerste twee hoofdthema's beschrijven algemeen de vakdidactiek. De tweede manier is toegepast bij de hoofdthema's 3 tot en met 6. Hierbij gaat het derde kernconcept altijd specifiek over de didactiek van het betreffende thema. Maar ook bij de andere thema's (behalve 11) heeft vakdidactiek steeds een aparte plaats als kernconcept.
- De samenstelling van de kennisbasis is enerzijds gebaseerd op de programma's van het mbo, vmbo en de onderbouw van havo en vwo en anderzijds op het vereiste hbo-niveau. Het laatste houdt voor de lerarenopleidingen onder meer in, dat het kennis moet zijn die een docent moet hebben om in zijn vak les te kunnen geven.
- Nederlands is een vak waarin kennis én vaardigheden een belangrijke rol spelen. In deze kennisbasis zijn onder meer de achterliggende kennisdoelen geformuleerd, die nodig zijn om vaardigheden gericht uit te kunnen voeren. De vaardigheden als zodanig horen niet thuis in de kennisbasis.
- Bij ieder kernconcept staan codes. Deze hebben de volgende betekenis:
 1. Omdat leerlingen het moeten weten, met een expliciete verwijzing naar het vmbo, mbo, havo, vwo. Als er geen verwijzing staat, gaat het om alle niveaus.
 2. A. Achtergrondkennis van de leraar over het vak, die niet direct vertaalbaar is naar de didactiek.
 2. B. Achtergrondkennis die gemakkelijk te linken is naar didactiek.
 3. Kennis die te maken heeft met de positie en de ontwikkeling van het schoolvak (cultureel en historisch).
- Bij de beschrijvingen van de leerstofitems worden voorbeelden soms ingeluid met zoals en soms met waaronder. Zoals gebruiken we om een aantal willekeurig gekozen voorbeelden te geven en waaronder als het gaat om voorbeelden die volgens ons in iedere opleiding aan de orde moeten komen. Waaronder is daarbij te lezen als 'in elk geval' en deze voorbeelden zijn dus dwingender.

3. Kennisbasis Nederlands

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
1. Vakdidactiek: het schoolvak Nederlands	1.1 Onderwijs- doelen en leerlijnen	Kerdoelen en eindtermen: Nederlands havo/vwo, vmbo en mbo, relatie met lesdoelen en doorlopende leerlijnen; leer(stof)lijnen: niveaus van taalvaardigheid en fictionele leesniveaus, complexiteit: opklimming van moeilijkheidsgraad, uitgedrukt in 6 dimensies; basis-, deel- en totaalvaardigheden; integratie van vaardigheden, vaardigheidsdidactiek; transfervormen: transfer van voorkennis, van leer- naar leersituatie, van leer- naar toepassingsituatie.	2b, 3	Voor het bepalen van een klassikaal te lezen boek in de onderbouw kun je het beste kijken naar: (A) de leeslijst voor de bovenbouw (B) de leesniveaus van fictionele teksten (C) de kerndoelen Antwoord B	Transfer wordt vaak verhinderd door: (A) systeemscheiding (B) contextfactoren (C) faalangst van leerlingen. Antwoord A
	1.2 Beginsituatie en aansluiting	Aansluiting op primair onderwijs: aanvankelijk lezen en schrijven, overgangsproblematiek p.o. v.o.; aansluiting onderbouw-bovenbouw, vmbo-mbo (zie ook 1.1); culturele/maatschappelijke/etnische achtergronden van leerlingen (zie ook 2.1).	2b, 3	Nederlands binnen het mbo moet competentiegericht zijn. Juist of onjuist? Juist	De Cito-toets is voor alle basisscholen in Nederland een verplicht instrument om te bepalen naar welk vervolgonderwijs een leerling gaat. Juist of onjuist? Onjuist
	1.3 Onderwijs- proces: leeractiviteiten, leermiddelen, werkvormen	Lesontwerp en lesuitvoering: plannen, ontwikkelen, maken, uitvoeren en evalueren van effectief en aantrekkelijk onderwijs Nederlands; leeractiviteiten: (taal)leerprocessen, leertheorieën, leerstijlen, intelligenties, vormen van leren, zoals observerend leren en samenwerkend leren, opbouw en begeleiding van zelfstandig leren, OVUR-model, metacognitieve strategieën; leermiddelen: selectie, ontwikkeling en inzet van doelmatige leermiddelen, methodes en aanpak van deelvaardigheden in een methode, gebruik van ICT; (taal)didactische werkvormen: taaldidactiek, waaronder dramatische werkvormen, activerende didactiek, inductieve en deductieve didactiek, werkvormen die recht doen aan niveau- en leerstijlverschillen.	2b	In een methode staat een oefening voor het onderdeel 'stijl': de leerlingen moeten lange zinnen splitsen in kortere zinnen en de woordvolgorde aanpassen. Het is een effectieve manier van nabespreken om de leerlingen hun resultaten te laten vergelijken met die van medeleerlingen en de verschillen te laten bespreken. Juist of onjuist? Juist	De leerlijn naar zelfverantwoordelijk werken verloopt via de fasen: zelf werken - zelfstandig werken - zelfstandig samenwerken - zelfverantwoordelijk werken. Juist of onjuist? Onjuist

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
1. Vakdidactiek: het schoolvak Nederlands	1.4 Toetsing en evaluatie	Toetsconstructie: vaststellen van doelen, vraag/opdrachtformulering, normering, efficiëntie en effectiviteit van toetsing; niveaubepaling: beoordeling van kennis en (deel)vaardigheden Nederlands van leerlingen, ERK en beoordelingsgrids, taalvaardigheids- en leesniveaus aan de hand van doorlopende lijnen taal (zie ook 1.1); toetsinstrumenten: taalportfolio, methodetoetsen, digitale toetsen, gevalideerde toetsen, zoals Cito-toets en Hacquebordtoets; beoordelingssystematieken: waaronder competentiegerichte assessments, prestaties, voortgangstoetsen; toetsproblematiek: beoordelaars-effecten, onderwijs(on)afhankelijke toetsing.	2b, 3	In het centraal examen van vmbo-bb wordt ook de kijk- en luistervaardigheid getoetst. Juist of onjuist? Juist	Het halo-effect wil zeggen dat je een leerling te positief beoordeelt op grond van: (A) vergelijking met gemiddelde van de klas waar die leerling in zit (B) eerdere goede resultaten van de betreffende leerling (C) mildere beoordeling door vermoeidheid bij het nakijken Antwoord B
2. Vakdidactiek: differentiatie naar doel- groepen	2.1 Meertalige klassen	Invloed van verschillende culturen op een klassen- en schoolsituatie: interetnische communicatie, intercultureel handelen, de weerslag van economische, religieuze en politieke wijkontwikkelingen op de schoolsituatie; communicatie: richtlijnen om te kunnen communiceren met anderstalige leerlingen in en rondom de lessen; cultureel perspectief in teksten: interculturele teksten, verschillen in ervaringen en voorkennis van leerlingen (zie ook 1.2).	2a, 2b, 3	Waarom kun je zien dat tekstje x niet gericht is op een multiculturele klas? (A) omdat er geregeld in het wij-perspectief is geschreven (B) omdat er teveel infrequente woorden in staan (C) omdat er alleen de moeilijke taalfuncties in voorkomen (D) omdat er teveel onderschikkingen in staan. Antwoord A	Een docent die lesgeeft in meertalige klassen moet zich bewust zijn van nogal wat factoren, wil hij gericht en functioneel onderwijs verzorgen. Enkele factoren zijn: leeftijd, taalcontact en interactie, moedertaal-achtergrond, feedback, intelligentie, beheersing van de eigen taal, taal-aanbod. Deel deze factoren in twee kolommen in: 1. individuele factoren, en 2. sociale factoren.

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	2.2 Nt2-didactiek	<p>Problemen van NT2-leerlingen: zoals bijvoorbeeld moeilijkheden met onbekende woorden in de context en Nederlandse spraakaccenten en conventies;</p> <p>didactische middelen en uitgangspunten van NT2-methodes; hoofdbenaderingen in het T2-onderwijs: de taakgerichte aanpak van tweedetaalonderwijs; vorm- en inhoudsgerichte benadering van grammaticaonderwijs aan anderstaligen; de dimensies van Cummins;</p> <p>aansluitingsproblematiek; meningvorming over OALT; didactiek van tekstbehandeling (voor, tijdens en na de tekst).</p>	2a, 2b, 3	<p>Voor NT2-leerlingen dient het grammatica-onderwijs vooral vormgericht te zijn. Juist of onjuist?</p> <p>Onjuist</p>	<p>Marokkaanse leerlingen horen het verschil tussen een lange en een korte [o] niet. Hierover volgen nu 2 stellingen.</p> <p>Stelling I: zij hebben bij het leren van het Nederlands daarom moeite met auditief discrimineren.</p> <p>Stelling II: het verschil tussen een gespannen en een ongespannen o is in het Marokkaans distinctief.</p> <p>(A) I en II zijn beide juist. (B) I is juist, II is onjuist. (C) I is onjuist, II is juist. (D) I en II zijn beide onjuist.</p> <p>Antwoord B</p>
	2.3 Remedial teaching	<p>Leesproblemen: problemen met technisch en begrijpend lezen (zie ook 1.2), signalering taalzwakke leerlingen, onderscheiding van dyslexie (zie ook 2.4);</p> <p>compensatiestrategieën; rol van leesmotivatie; schrijfproblemen: hardnekkige spellingproblemen, formuleerproblemen; theorieën over deficiëntie versus diversiteit; diagnostiek: gebruik van diagnostische toetsen, foutenanalyse;</p> <p>remediëring op gestructureerde wijze: middelen, aanpak;</p> <p>differentiatie; werkzaamheden van een remedial teacher (zie ook 1.2, 2.2 en 2.4)</p>	2b	<p>Didactische leeftijd (DL) is een middel om leerachterstanden mee aan te geven. Juist of onjuist?</p> <p>Juist</p>	<p>Met behulp van niet-bestaande woorden kun je testen of een leerling moeite heeft met:</p> <p>(A) spellen (B) formuleren (C) technisch lezen (D) begrijpend lezen</p> <p>Antwoord C</p>

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	2.4 Dyslexie	Definitie en criteria van dyslexie; verklaringstheorieën voor dyslexie; het signaleren en omgaan met dyslexie in de klas; dyslexiebeleid : de belangrijkste uitgangspunten van het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs; schoolbeleid, compenserende en dispenserende maatregelen; hulpmiddelen : zoals leespen en Daisy-speler; dyslexiecoach .	2a, 2b, 3	<p>“Wat is NIET een van de uitgangspunten van het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs? (A) Economisch principe (B) Geïntegreerde begeleiding (C) Remediërende hulp gedurende schoolloopbaan</p> <p>Antwoord C</p>	<p>“Hoeveel procent van de Nederlandse bevolking is dyslectisch? (A) 3 tot 5% (B) 5 tot 10% (C) meer dan 10%</p> <p>Antwoord A</p>
	2.5 Taalgericht vakonderwijs	Belang van TVO binnen taalbeleid : verband taal, taalgebruik en leren; didactische middelen om alle vaklessen taalgericht te maken; adviezen voor docenten van zaakvaklessen : zoals begeleiden van een leestaak en uitleggen van schooltaal-vaktaal; de drie peilers taalsteun, context en interactie ; taalontwikkelen vakonderwijs.	2a, 2b	<p>“De leraar heeft het volgende onderwijsleergesprek met een 2 vmo-klas: “... dus wat is de stapgrootte? ... Wat is dan ook al weer de definitie van stapgrootte? In de wiskunde hebben we dat ook gehad (...) Inderdaad, je kunt het beschrijven als de grootte van een stap, de afstand tussen twee getallen. Wat concluderen we dus? (...) Inderdaad, dat de stapgrootte..” Wat is het duidelijkste voorbeeld van een schooltaalwoord? A. stapgrootte B. wiskunde C. beschrijven D. afstand</p> <p>Antwoord C</p>	<p>“Welke beschrijving past het beste bij taalgericht vakonderwijs? A. Systematisch en structureel aandacht besteden aan taal binnen een school B. Verbeteren van de taalvaardigheid van leerlingen door taalproductie te stimuleren bij elk vak C. Aandacht besteden aan taalzwakte D. Op basis van samenwerking tussen de verschillende vakgroepen werken aan taalthema's in projecten</p> <p>Antwoord B</p>

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	2.6 Taalbeleid	Taalbeleidsplan: opzet en implementatie; middelen om invulling te geven aan taalbeleid in een school (zie ook 2.3, 2.4 en 2.5)	2b, 3	<p>(Casus: deel van het door een school ingevuld Instrument taalbeleid, waaruit blijkt dat de school nog niks doet aan taalbeleid.)</p> <p>Vraag: welke actie moet bij deze school op korte termijn zeker NIET plaatsvinden?</p> <p>(A) een studiedag organiseren om draagvlak te creëren bij collega's;</p> <p>(B) docenten bijscholen om lessen taalgerechter te maken;</p> <p>(C) het formeren van een taalbeleidsgroep met daarin collega's vanuit meer vakken.</p> <p>Antwoord B</p>	<p>Geef de beste beschrijving van taalbeleid.</p> <p>(A) De systematische en structurele wijze van reageren op de voorgegeven taalsituatie op een bepaalde school.</p> <p>(B) Het weghalen van spelling- en stijldeficiënties door een instaptoets met daarna remediale hulp.</p> <p>(C) Aandacht voor taal bij alle vakken door bij iedere vakles context, taalsteun en interactie in te brengen.</p> <p>Antwoord A</p>
	2.7 Woordenschat- didactiek	Didactische modellen om woorden aan te bieden: zoals het VSCC-model, woordraadtechnieken; verschil tussen schooltaal- en vaktaalwoorden ; incidenteel - intentioneel woordenschatonderwijs ; strategieën voor het uitbreiden van woordenschat en idioomkennis; werkvormen ; selectie en ontwikkeling van oefenmateriaal (zie verder 1 en 2).	2a, 2b	<p>Fragment uit een economieles: 'Ik was laatst bij de Super. Ik stond daar met een volle kar boodschappen en toen had ik geen geld bij me. Ik had wel mijn portemonnee bij me, maar er zat geen geld in.</p> <p>Toen vroeg de caissière: "Heeft u geen elektronische portemonnee?"</p> <p>Ik moest lachen en vroeg wat dat nou weer was.'</p> <p>In welke fase van de woordenschatdidactiek bevindt dit lesfragment zich?</p> <p>(A) voorbereiden</p> <p>(B) semantiseren</p> <p>(C) consolideren</p> <p>(D) controleren</p> <p>Antwoord A</p>	<p>(Tekstfragment)</p> <p>Welke 2 technieken om achter woordbetekenissen te komen, kun je als docent NIET aanleren bij je leerlingen bij deze tekst?</p> <p>Kies uit: opzoeken in woordenboek, vragen aan leerkracht of medeleerling, betekenis uit de context halen, zoeken naar synoniemen in de tekst, kijken naar de morfologische structuur van het woord, letterlijke betekenis zoeken.</p> <p>Antwoord: zoeken naar synoniemen in de tekst, letterlijke betekenis zoeken.</p>

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
3. Taalvaardigheid: leesvaardigheid	3.1 Teksten en tekstkenmerken	Archetypen: informerend, beschouwend, betogend, amuserend/diverterend, overhalend; voor opleiding en beroep relevante tekstsoorten en hun typerende kenmerken, zoals handleiding, artikel, recept.	1	Een column wil de lezer: (A) informeren (B) overtuigen (C) amuseren Antwoord C	Casus: krantenartikel in het Chinees. Vraag: Hoe weet je wat dit voor tekstgenre is? (A) door de stijl (B) door de lay-out (C) door het woordgebruik Antwoord B
	3.2 Leesproces en leesstrategieën	Proces van leren lezen vanaf het aanvankelijk lezen: technisch lezen, begrijpend lezen; relevante theorieën over het (fysieke) leesproces: het mentale lexicon, bouwstructuur van woorden, zinnen en teksten; leesstrategieën: vaststellen van leesdoel, kiezen van adequate strategie zoals oriënterend, globaal, intensief en kritisch lezen; herkenning van tekstverbanden en tekststructuren; verschil feiten en meningen; herkenning en waardering van argumentatiestructuren; metacognitieve strategieën: reflectie op de leestaak, sturing van aanpak; woordleerstrategieën met betrekking tot receptieve en productieve woordenschat, betekenisaspecten (zie ook 2.5).	1, 2a, 2b	De strategie verkennend lezen heeft als leesdoel om de kennis uit een tekst goed op te slaan. Juist of onjuist? Onjuist	Een leerling die het technisch lezen onder de knie heeft: (A) kan woorden en zinnen lezen (B) kan woorden en zinnen begrijpen (C) kan beide Antwoord A
	3.3 Leesvaardigheidsdidactiek	Doelen van het leesonderwijs; samenhang leesvaardigheid en andere vaardigheden en kennisgebieden, zoals vervolgopleiding, beroepspraktijk; doorgaande leerlijn leesvaardigheid; bevordering van leesmotivatie; differentiatie in begeleiding en leermiddelen tussen leerlingen met verschillende culturele of maatschappelijke achtergronden, niveaus, leerstijlen, werktempo, interesses (zie ook 1.2); manieren om dyslectische leerlingen te begeleiden (zie 2.4). Zie verder 1.	2b	Wat is een valide manier om het tekstbegrip van een handleiding te toetsen? (A) een samenvatting laten maken (B) de beschreven handeling laten uitvoeren (C) een structuurschema laten tekenen Antwoord B	Het gebruik van authentieke teksten bij leesvaardigheid is: (A) niet functioneel, omdat het voor leerlingen te moeilijk is (B) altijd functioneel, omdat het echt is (C) alleen functioneel als onderwerp en moeilijkheidsgraad aansluiten bij de doelgroep Antwoord C

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	3.4 Bronnen	Gebruik van bronnen: gebruik van actuele, gevarieerde en betrouwbare bronnen; gebruik van handboeken, woordenboeken en naslagwerken, gebruik van internetbronnen, gebruik van mondelinge bronnen, regels voor bronvermelding, citeren en parafaseren, plagiaat; mediawijsheid: gebruik van databanken, zoekmethodes voor digitale media, aandacht voor hypertexten, manieren om de (on)betrouwbaarheid van digitale bronnen vast te stellen, privacywetgeving, herkennen van reclame en propaganda.	1,2b	Bij het vermelden van internetbronnen moet je ook de datum van raadplegen vermelden. Juist of onjuist? Juist	De wet op de privacy staat niet toe dat rapportcijfers van leerlingen op internet te vinden zijn. Juist
4. Taalvaardigheid: luister- en kijkvaardigheid	4.1 Luister- en kijkvormen en -kenmerken	Archetypen: informatieve, divertende en opiniërende programma's op radio, televisie en nieuwe media; voor opleiding en beroep relevante luister- en kijkvormen en hun typerende kenmerken , zoals instructies en demonstraties; massacommunicatie; medialandschap; relatie tekst-beeld; herkenning van argumentatie, propaganda en reclame.	1	Luister naar een mondelinge instructie; noteer de stappen in de juiste volgorde. Aantekeningen zijn toegestaan.	Van welk soort programma is De wereld draait door een voorbeeld? (A) informatief (B) opiniërend (C) diverterend Antwoord C
	4.2 Luister- en kijkproces en -strategieën	Theorieën over het luister- en kijkproces: zoals inhouds- en betrekkningsniveau (Watzlawick) en cognitieve dissonantie (Festinger); strategieën: selectief luisteren en kijken, herkenning hoofd- en bijzaken; concentratie en geheugen; problemen met woordenschat en kennis van de wereld; bronherkenning en mediawijsheid (zie 3.4).	1,2a,2b	(Casus: een aflevering van het jeugdjournaal) Wat is de beste samenvatting van de onderwerpen?	Kidsweek (een jeugdblad voor 10- tot 14-jarigen) is een voorbeeld van verzuijing. Juist of onjuist? Onjuist

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	4.3 Luister- en kijkvaardig- heidsdidactiek	Doelen van luister- en kijkvaardigheidsonderwijs; samenhang luister- en kijkvaardigheid en andere vaardigheden en kennisgebieden m.b.t. hun leerproces, stage, vervolgoopleiding en (latere) beroepspraktijk; aanpak van kijk- en luistervaardigheid in een moderne taalmethode VO : methodeanalyse kijken en luisteren (zie verder 1).	2b	Stel, je laat je leerlingen een item van het jeugdjournaal zien. Wat kun je dan met ze oefenen? (A) luisterstrategieën toepassen door ze te leren luisteren (B) de samenhang analyseren tussen het luisteren en kijken (bijvoorbeeld of de beelden de gesproken tekst ondersteunen) (C) het onderscheiden van hoofd- en bijzaken (D) alles wat genoemd wordt bij A, B en C	Bij de voorbereiding op de luistertaak kun je dezelfde strategieën toepassen als bij de voorbereiding op de leestaak. Juist of onjuist? Onjuist
	4.4 Verbale en non-verbale communicatie	Communicatieproces : zender-boodschap-ontvangermodel, eenzijdige en tweezijdige communicatie, massacommunicatie ; non-verbaal gedrag : mimiek, gebaren, lichaamshouding en -taal; actieve luisterhouding ; miscommunicatie .	1,2a, 2b	Bij incongruentie tussen verbaal en non-verbaal gedrag gaat de ontvanger meestal af op de letterlijke boodschap. Juist of onjuist? Onjuist	Empathisch hummen is een voorbeeld van non-verbaal gedrag. Juist of onjuist? Juist
5. Taalvaardigheid: Gespreksvaardigheid en spreken	5.1 Gespreks- en sprekervormen	Archetypen : monoloog, dialoog en polyloog; voor opleiding en maatschappelijk functioneren relevante spreek- en gespreksvormen en hun typerende kenmerken : waaronder presentatie, instructie, vraaggesprek, interview, discussie, sollicitatiegesprekken, vergaderingen, debat; beroepsspecifieke gespreksvormen en hun typerende kenmerken : zoals verkoopgesprekken, adviesgesprekken en slechtnieuws-gesprekken.	1	(Geluidsfragment van een debat, waarbij voor- en tegenstander achter-eenvolgens aan het woord zijn.) Benoem van de casus welke gespreksvorm het is: (A) informerend gesprek (B) debat (C) presentatie (D) discussie Antwoord B	Stellingen: I. Een verschil tussen een debat en een discussie zit in de doelgroep/het publiek. II. Van zowel een discussie als een debat kun je zeggen dat het beschouwende tekstvormen zijn. Welk antwoord is juist? (A) beide stellingen zijn juist (B) stelling I is juist en stelling II is onjuist (C) stelling I is onjuist en stelling II is juist (D) beide stellingen zijn onjuist Antwoord B

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	5.2 Gespreks- analyse en -strategieën	Taalkundige theorieën om gesprekken te kunnen analyseren, bekritisseren, diagnosticeren (zie ook 8.3); spreek- en luisterdoelstellingen en hun realisering in de praktijk: oriënteren op de taak, sturing tijdens uitvoering, evaluatie van resultaten, reflectie op gespreksvaardigheid; gespreksvaardigheden; argumentatievaardigheden.	1, 2a, 2b	<p>(Geluidsfragment waarin een autoverkoper joviaal tegen een klant een uitzetting geeft over de opkomst van de auto.) Welke deelvaardigheden beheerst de autoverkoper helemaal niet? (A) afstemming op doel en doelgroep (B) samenhang in de informatie door opbouw en structuur (C) taalgebruik (D) verstaanbaarheid: intonatie, vloeiendheid</p> <p>Antwoord A</p>	<p>Fragment uit een mentorgesprek: M Als jij iets privé vertelt, blijft dat onder ons, wanneer jij dat wilt. L Ja, u mag niks tegen mijn vader zeggen. (stilte) M Als ik goed naar je luister, begrijp ik dat er iets met je vader aan de hand is? L Ja. (stilte) Maar ik kan het niet zeggen! Hij komt het toch te weten. Bah! M Je kijkt erbij alsof je een hekel aan je vader hebt. L O ja, hij is zo gemeen. Hij komt het toch te weten. Hij praat u zo om. (stilte) Laten we maar stoppen. (stilte) Ik kan beter gaan (stilte) M Corien, je zegt "Ik kan beter gaan", maar je blijft zitten. L (stilte)..... Hij is zo gemeen. Hij slaat..... Hij stompt gewoon in mijn gezicht.</p> <p>De mentor stelt in het schuingedrukte fragment twee keer geen vraag, maar de leerling vat dit toch zo op. Dit is te zien aan haar antwoord. Volgens welke theorie is dit te verklaren? (A) beleefdheidstheorie (B) etnografie van de communicatie (C) coöperatieprincipe (D) conversatieanalyse</p> <p>Antwoord C</p>

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
3. Taalvaardig- heid: leesvaar- digheid	5.3 Gespreks- en spreekvaardig- heidsdidactiek	Didactische werkvormen en midde- len om de gespreksvaardigheid en spreekvaardigheid bij leerlingen gericht te trainen; lesmateriaal; leerstoflijnen mondelinge taalvaar- digheid; interactief taalonderwijs; taalontwikkelen vakonderwijs; communicatiepatronen; belang van het element 'veiligheid' in relatie tot mondelinge taalvaardigheid, zoals het omgaan met spreek- angst; observatie- en toetsinstru- menten; spreek- (en luister)proble- men; foutenanalyse; beoordelingssystematiek monde- linge taalvaardigheid; diagnostiek T1, T1+, T2 (zie ook 2). Zie verder 1	2b	In een leerstoflijn vind je heel veel verschillende deel- en totaalvaardig- heden. Juist of onjuist? Juist	Welke van de twee is de beste beschrijving van interactief taalonderwijs? a- Interactief onderwijs heeft als oogmerk de betrokkenheid van leerlin- gen te verhogen. Zowel de leraar als de leerlingen zijn actief bezig en er vindt veel uitwisseling plaats. Leerkracht en medeleerlingen kunnen fungeren als modellen, waardoor leerlingen zicht kunnen krijgen op de wijze waarop anderen problemen aanpakken en oplossen. b- Interactief onderwijs is onderwijs waarbij er con- stant interactie is tussen de leraar en de leerlingen. De leraar stelt binnen interactief onderwijs zoveel mogelijk vragen en de leerlingen beantwoor- den deze vragen. Op deze manier vindt er veel mon- deling taalverkeer plaats. De docent moet goed let- ten op de spreiding van beurten, zodat zoveel mogelijk leerlingen aan bod komen. Antwoord A
	5.4 Presentatie- technieken	Vorbereidingsactiviteiten: doel en publiek vaststellen, materiaal verzamelen, brainstormen en inhoudelijk en vormelijk structure- ren; verbale en non-verbale tech- nieken: waaronder stemgebruik, intonatie, lichaamshouding; structuur van de presentatie; spreekschema; gebruik van media, middelen om het publiek te betrekken en boeien.	1, 2b	(Casus presentatie met 3 spreekschema's) Welk van de drie hier- naast getoonde spreek- schema's is het beste?	(Voorbeeldformulier waarop wel alle technieken staan, maar bovenaan het formulier staat dat de leerlingen alle criteria moeten invullen.) Als je leerlingen de presentatie van een medeleerling laat obser- veren, dan is onderstaand observatieformulier goed. Juist of onjuist? Onjuist

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
6. Taalvaardig- heid: schrijf- vaardigheid	6.1 Tekstsoorten en -kenmerken	Archetypen: expressief, esthetisch, informerend, betogend, beschouwend, amuserend; verschillende schriftelijke tekstsoorten en hun typerende kenmerken : zoals brieven, advertenties, verslag, werkstuk, samenvatting, beschouwing, betoog, uiteenzetting.	1	<p>In veel arme landen lijden mensen honger. In ons land laat de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in het Nationaal park Veluwezoom jaarlijks veel voedszaam vlees verrotten. Het gaat om 490 herten en honderd zwijnen, totaal ongeveer 23.600 kg. Een enorme hoeveelheid prima vlees. Het mag niet langer voortduren dat ginds mensen sterven van de honger en hier een enorme berg vlees verrot. Dit is waarschijnlijk een deel van een:</p> <p>(A) klachtenbrief (B) ingezonden brief (C) uiteenzetting.</p> <p>Antwoord B</p>	<p>In de inleiding van een langere tekst staat:</p> <p>(A) voor wie de tekst is en waar de tekst over gaat (B) een korte samenvatting van de inhoud (C) het onderwerp van de tekst en een dankwoord van de schrijver</p> <p>Antwoord A</p>
	6.2 Schrijfproces en schrijfstrategieën	Theorieën over het schrijfproces en schrijfvaardigheid; samenhang tussen tekstopbouw en structuur ; strategieën bij het schrijven: zoals de oriëntatie op de taak, sturing van het proces (schrijfplan maken, informatie verwerven, verwerken en verstrekken), feedback op proces en product (inclusief herschrijven); stijlkenmerken : zoals het verschil formeel - informeel taalgebruik, redundantie, beeldspraak, uitdrukkingen, zegswijzen en spreekwoorden; aandacht voor lay-out, interpunctie en tekstverzorging ; inzicht in problemen bij de uitvoering van het schrijfproces ; zoals een te geringe woordenschat, stijlproblemen, zinsbouwfouten, structureerproblemen; schrijfblokkades ; compensatiestrategieën ; dyslexie (zie 2.4).	1, 2b	<p>Slecht nieuws breng je in een brief:</p> <p>(A) na een uitvoerige inleiding (B) zo gauw mogelijk (C) zo gauw mogelijk, maar wel in bedekte termen.</p> <p>Antwoord B</p>	<p>Zet de volgende stappen in het schrijfproces in een verstandige volgorde: planning van de inhoud en structuur, uitschrijven en herschrijven van de tekst, oriënteren op de doelgroep, informatie verzamelen en selecteren, afwerken van de tekst.</p> <p>Antwoord: oriënteren op de doelgroep, informatie verzamelen en selecteren, planning van de inhoud en structuur, uitschrijven en herschrijven van de tekst, afwerken van de tekst.</p>

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	6.3 Schrijfvaardig- heidsdidactiek	Doelen van het schrijfonderwijs; samenhang schrijfvaardigheid en andere vaardigheden en kennisgebieden ; zoals vervolgopleiding, beroepspraktijk; doorgaande leerlijn schrijfvaardigheid ; creatief schrijven als opstap naar zakelijk schrijven; differentiatie in begeleiding en leermiddelen tussen leerlingen met verschillende culturele of maatschappelijke achtergronden, niveaus, leerstijlen, werktempo, interesses (zie ook 1.2, 1.3 en 2.1); functioneel spellingonderwijs versus directe instructie (zie ook 7.4); elektronische hulpmiddelen bij het schrijven : zoals TiO; stijl- en formuleerdidactiek ; leren en denken door schrijven (zie verder 1).	2b	Zelfcorrectietraining zal ertoe leiden dat leerlingen al tijdens het schrijven minder fouten gaan maken tegen de spelling. Juist of onjuist? Juist	Stelling I: De indeling in inleiding, middenstuk en slot is voor alle zakelijke teksten hanteerbaar. Stelling II: Onderzoek heeft uitgewezen dat je leerlingen geen creativiteit kunt aanleren. (A) I en II zijn beide juist. (B) I is juist, II is onjuist. (C) I is onjuist, II is juist. (D) I en II zijn beide onjuist. Antwoord D
7. Taal- beschouwing: taalstructuren en welgevormdheid	7.1 Fonetiek, fonologie, morfologie, semantiek, lexicologie	Basis van fonetiek en fonologie ; kennis van en inzicht in de klankstructuur van het Nederlands, met name in relatie tot spelling, NT2-onderwijs en taalvariatie; spraakklanken : vocalen en consonanten, fonemen, distinctiviteit, assimilatie; morfologische structuren van het Nederlands: samenstelling en afleiding, affixen; basis van semantiek : lexicale en grammaticale woorden, soorten betekenisrelaties, het mentale lexicon.	2a	Het Nederlandse alfabet telt 26 letters. Het Nederlands heeft dus 26 fonemen. Juist of onjuist? Onjuist	Zelfstandige naamwoorden zijn lexicale woorden; voorzetsels zijn grammaticale woorden. Juist of onjuist? Juist
	7.2 Grammatica	Analyse van enkelvoudige en samengestelde zinnen op alle niveaus : zinsdelen en woordsoorten, woordvolgorde hoofd- en bijzin; syntaxis .	1, 2a, 2b	Als dirigent van dit orkest bied ik u voor uw jarenlange inzet een concert aan in het Concertgebouw. Uit hoeveel zinsdelen bestaat deze zin? Alles wat bij het gezegde hoort (pv + eventueel andere woorden) is één zinsdeel. Vul het aantal zinsdelen in. Antwoorden: (A) 6 (B) 7 (C) 6 of 7 (D) geen van de antwoorden is juist Antwoord C	In het Nederlands kunnen onderwerp en persoonsvorm niet gescheiden worden door een ander zinsdeel. Juist of onjuist? Onjuist

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	7.3 Spelling	<p>Beginnelsen van de Nederlandse spelling: basisbeginsel, standaarduitspraak; nevenbeginselen: gelijkvormigheid, analogie en etymologie; principes van de werkwoordspelling: tijd, persoon en getal, schema's voor de werkwoordsvervoeging, vervoeging van werkwoorden van Engelse herkomst; woordbeeld en veranderlijke gespelde woorden; spellingsstrategieën (zie 7.4).</p>	1, 2a, 2b	<p>Het basisbeginsel van de Nederlandse spelling luidt: schrijf zoveel mogelijk zoals je spreekt. Juist of onjuist?</p> <p>Onjuist</p>	<p>Het woord politie kun je uitleggen met zowel regels, als analogierekening, alsook inprenting. Juist of onjuist?</p> <p>Juist</p>
	7.4 Spelling- didactiek	<p>Analyse en beoordeling van de spellingaanpak in een methode; spellingregels; spellingstrategieën; instructieprincipes (zie ook 6.3); behandeling werkwoordspelling: regels, analogie, algoritmen, hulpstrategie; onderscheid tussen veranderlijk gespelde en onveranderlijk gespelde woorden; digitaal spellingmateriaal: spellingcheckers; interpunctie (zie ook 6.2). diagnostiek bij spellingproblemen; het belang van differentiatie (zie ook 1 en 6.3).</p>	2b	<p>Het Nederlands kent 4 basisregels/ -principes in de spelling. Volgens welke regel is het woord kruidenmix in ieder geval zeker NIET geschreven? Kies uit: a- fonologisch principe b- morfologisch principe c- syllabisch principe d- etymologisch principe</p> <p>Antwoord C</p>	<p>Welke zinsdelen moeten leerlingen minimaal in een zin kunnen herkennen om werkwoorden correct te kunnen spellen? (A) persoonsvorm, onderwerp, gezegde (B) persoonsvorm, onderwerp, gezegde, lijdend voorwerp (C) persoonsvorm, onderwerp, gezegde, lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp (D) persoonsvorm, onderwerp, gezegde, lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp, bijwoordelijke bepaling</p> <p>Antwoord A</p>
8. Taal- beschouwing: taalvererving, taalgebruik en taalvariatie	8.1 Taalvererving	<p>Theorieën over taalvererving: taal en taalvermogen, taalverervingsproces, taalverervingsfasen, principes eerste- en tweedetaalvererving; functies van taal: communicatief, conceptualiserend, expressief; relatie taal-denkontwikkeling; psycholinguïstiek: waaronder taal in de hersenen, lateralisatie; metatalige begripsvorming: waaronder preconcepten, relatie taal-denken.</p>	2a	<p>Een peuter zegt: Ik heb geslaapt. Geslaapt is een voorbeeld van overgeneralisatie. Juist of onjuist?</p> <p>Juist</p>	<p>Vraag: "Ga je morgen werken?" Antwoord: "Morgen is het zondag". Met behulp van het relevantieprincipe kun je de samenhang tussen deze vraag en dit antwoord interpreteren. Juist of onjuist?</p> <p>Juist</p>

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	8.2 Taalvariatie en taalverandering	Verschillen en overeenkomsten tussen talen: universalia, taalfamilies, taal en dialect, sociolinguïstiek : waaronder regionale en sociale taalvariatie, groepstalen, jongerentaal; taalverandering : categoriale en variabele regels, attitudes ten aanzien van taalverandering; taalgeschiedenis .	2a, 3	Een taal is een dialect waarvan de grammaticale regels zijn vastgelegd. Juist of onjuist? Onjuist	Talen veranderen door het taalgebruik van jongeren. Juist of onjuist? Onjuist
	8.3 Pragmatiek	Pragmatische theorieën : taalhandelingstheorie - taalhandelingen, locutie/illocutie/perlocutie, conversatieanalyse, coöperatieprincipe, conversatieve implicatuur, beleefdheidstheorie, etnografie van de communicatie.	2a	Een bewering dat het buiten regent kan in bepaalde contexten een verzoek zijn. Juist of onjuist? Juist	Aan een performatief werkwoord herkent men het illocutieve aspect van een taalhandeling. Juist of onjuist? Juist
	8.4 Taalbeschou- wingsdidactiek	Aanpak van taalbeschouwing in een methode : analyse van concrete taalsituaties ; zinsanalyse in dienst van taalbeheersing en taalverzorging; meerdere invulling van de term taalbeschouwing ; voor het v.o. geschikte taalbeschouwingsonderwerpen : zoals dierentaal, jongerentaal, kindertaal; middelen en materialen om lessen taalbeschouwelijker te maken. Zie verder 1.	2b	(Casus: cartoon met: 'Waar heeft al die krijtjes gebleeft?') Kruis hieronder drie onderwerpen aan die je naar aanleiding van deze cartoon met je leerlingen zou kunnen gaan bespreken. 1 vorm en betekenis 2 taalregels 3 overgeneralisatie 4 spellingregels 5 taalvariëaties 6 conversatieanalyse. Antwoord: 1, 2 en 3	Je kunt voor leerlingen interessant materiaal over dierentaal zoeken in: (A) kennisnet (B) teleblik (C) de maandelijkse taalquiz (D) alle bronnen genoemd in A, B en C Antwoord D

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
9. Fictie: literaire/ fictionele teksten	9.1 Literaire genres, literaire/fictio- nele teksten en tekstkenmerken	Drie archetypen: lyriek, epiek en dramatiek, waaronder proza, poëzie, film, toneel en tv-series; onderscheid fictie en non-fictie ; fictie als een geordende vorm van artistieke communicatie ; afbakening van literatuur ten opzichte van lectuur als verbijzondering van hogere en lagere cultuur; onderscheid tussen jeugdliteratuur (12 tot 16 jaar), adolescentenliteratuur (15 tot 20 jaar) en volwassenenliteratuur (vanaf circa 18 jaar).	1, 2a, 3	Geef het onderscheid aan tussen literatuur en lectuur. Stelling I Literatuur kan bijdragen aan de uitbreiding van normen en waarden. Stelling II Personages in literatuur maken altijd een ontwikkeling door. (A) Stelling I is waar en stelling II is niet waar. (B) Stelling I is niet waar en stelling II is waar. (C) Stelling I en II zijn beide waar. (D) Stelling I en II zijn beide niet waar.	Er is een populaire, humoristische versvorm van Engelse oorsprong, met een aantal vaste formele en structurele kenmerken: hij telt meestal vijf regels, hij vertoont een onveranderlijk rijmschema, aabba. De eerste regel bevat veelal een plaatsaanduiding en in de laatste regel een onverwachte humoristische wending. Hoe heet dit subgenre uit de lyriek? (A) Naamdicht (B) Hekeldicht (C) Parodie (D) Limerick
				Antwoord A	Antwoord D
	9.2 Literatuurge- schiedenis	Diachronische beschrijving van alles wat met literatuur te maken heeft : ontwikkeling van auteursgericht (einde negentiende eeuw), via vorm- en tekstgericht (periode 1920-1940) en lezersgericht (eind jaren 60) naar functie- en interactiegericht.	2a, 3	Hoe heet de literaire stroming waar COBRA deel van uitmaakt? (A) De Tachtigers (B) De Vijftigers (C) De Stijl (D) De Nieuwe Stijl	In welke periode verscheen Max Havelaar van Multatuli? (A) 1750 - 1800 (B) 1800 - 1850 (C) 1850 - 1900 (D) 1900 - 1950
				Antwoord B	Antwoord C

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
10. Fictie: lezen van literaire/ fictionele teksten	10.1 Literaire analyse, interpretatie en kritiek	Drie fasen, gericht op de samenhang van vorm en inhoud: analyse : gericht op de tekst zelf en afhankelijk van het genre, interpretatie : betekenis geven aan analyse-elementen, en evaluatie : waardeoordelen over literaire teksten met behulp van literaire normen en maatstaven; toepassing van de 3 fasen bij lyriek , zoals strofepbouw, klank en rijm, metrum en ritme, beeldspraak, stijlfiguren en thema; epiek , zoals thema, personagebeschrijving en situering; dramatiek , zoals uitvoering en thema; recensies : opvattingen over literaire waarden, soorten argumenten zoals vernieuwingsargument, stilistisch argument, moreel argument.	1, 2a, 2b	Over Hoe ik nu leef van Meg Rosoff staat in een recensie in Kidsweek de volgende passage: "Rosoff maakt een onvoorstelbaar scenario voorstelbaar. Oorlog verandert het leven enorm, maar de onverwoestbare kracht van de liefde blijft hoop geven. En dat voel je in Hoe ik nu leef". Welke soorten argumenten zijn aan te wijzen in dit fragment? (A) Structureel of compositieel argument, emotioneel of emotivistisch argument, afspiegelings- of realistisch argument (B) Moreel argument, emotioneel of emotivistisch argument, vernieuwingsargument (C) Intentioneel argument, vernieuwingsargument, afspiegelings- of realistisch argument. (D) Moreel argument, emotioneel of emotivistisch argument, afspiegelings- of realistisch argument	Geef het rijmschema en metrum van het gedicht Pogrom van Ed Hoornik. Antwoord: rijm= gekruist; metrum= jambe
	10.2 Stimuleren van leesontwikkeling	Manieren om leesontwikkeling te stimuleren : zoals voorlezen, promotie, collectie, leesadviezen, organisaties die leesontwikkeling bevorderen, literaire instituties, literatuurprijzen en ondersteunende projecten; didactische instrumenten om de literaire ontwikkeling van leerlingen optimaal te stimuleren; de ontwikkeling van de literaire competentie van de lezer (zie ook 1.1 en 1.4); doorlopende leerlijnen in het literatuuronderwijs en de relatie met de eindtermen van havo/vwo voor het domein literatuur, literaire ontwikkeling, literaire begrippen en literatuurgeschiedenis; leeservaring in relatie tot ontwikkelingspsychologie .	2a, 2b, 3	Een leerling geeft het volgende oordeel over een boek: "Het boek vond ik mooi omdat het over problemen op school gaat." Op welk literair competentieniveau is hij op grond van deze uitspraak in te delen? (A) Belevend (B) Herkendend (C) Reflecterend (D) Interpreterend	Welke van onderstaande opvattingen over de doelen van het literatuuronderwijs worden gerekend tot de leerstofgerichte benadering? I culturele vorming II literair-esthetische vorming III maatschappelijke vorming IV individuele ontplooiing V leesplezier (A) I en II (B) II en III (C) I en III (D) II en IV Antwoord A

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden	
	10.3 Literatuur- didactiek	Literatuurdidactiek: manieren om belangstelling voor fictie bij de leerlingen te wekken en te stimuleren, praten over fictie, relatie tussen fictie en werkelijkheid, rol van beeld in het onderwijs; principes van het voorlezen , waaronder expressief stemgebruik (zie 5.4); leesverwerking: zoals mondelinge examen, leesdossier, vergelijken van literaire werken, dramatische verwerkingsvormen, vergelijken met andere vormen van fictie, creatieve verwerking (zie ook 1.3 en 1.4.)	2b	Welke vorm van leesverwerking is het meest geschikt voor de brugklas vmbo? (A) literaire analyse (B) recensies lezen (C) Creatieve opdracht. Antwoord C	Wat valt niet onder de criteria van goed voorlezen? (A) tempo en verstaanbaarheid (B) oogcontact en non-verbale expressie (C) stemgebruik en zinsmelodie (D) selectie en voorbereiding Antwoord D
11. Professionele context	11.1 Beroepsgroep	Beroepsverenigingen: zoals Levende Talen, Stichting Lezen, vakcommunities, onderwijsvakbonden; kenniscentra en onderwijsondersteuning , zoals APS en KPC, congressen , zoals Dag van het Schoolvak Nederlands, competentieprofielen; kaders en regelingen: zoals richtlijnen ministerie, Raamwerk Nederlands, examenvoorschriften.	3		
	11.2 Onderzoek, vakliteratuur en internetsites	Recent onderzoek naar het schoolvak Nederlands, vakliteratuur: vaktijdschriften zoals Levende Talen, Jeugdliteratuur in praktijk, en voor het vak relevante actuele publicaties: actuele artikelen, boeken, rapporten en proefschriften op het gebied van de Neerlandistiek; relevante internetsites: zoals kennisnet, digischool, toetswijzer, taalunie.	3		

Thema	Categorie/ kernconcept		Code (zie legenda onderaan document)	Voorbeelden
	11.3 Geschiedenis van het schoolvak	Geschiedenis van opvattingen over taalonderwijs: zoals communicatief onderwijs, geïntegreerd taalonderwijs, opvattingen over literatuuronderwijs; opvattingen over de positie van taalkunde binnen het schoolvak	3	
	11.4 Nederlands binnen vak- overstijgende contexten	Nederlands binnen scholen met een specifiek opleidingsconcept, zoals jenaplan-, montessori- en vernieuwingsscholen; Nederlands binnen vakoverstijgende projecten: zoals prestaties, projectonderwijs, omgevingsonderwijs.	3	

Codes

- 1 = omdat leerlingen het moeten weten, met expliciete verwijzing naar havo/vwo/vmbo/mbo als het niet voor allemaal geldt
- 2a = achtergrondkennis van de leraar over het vak die niet direct vertaalbaar is naar de didactiek
- 2b = achtergrondkennis die gemakkelijk te linken is naar didactiek
- 3 = kennis die te maken heeft met positie, ontwikkeling van het schoolvak (culturele, historische)

Samenstelling redactie en legitimeringspanel

Nederlands

Vakredactie:

Tim Neutelings (Fontys lerarenopleiding Sittard)
 Willy Weijdema (Hogeschool van Amsterdam)
 Johanna van Borden (Hogeschool Utrecht)
 Bernadette Laudy (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden)
 Carl Brüsewitz (Christelijke Hogeschool Windesheim)

Legitimeringspanel

Margot de Wit (vakvereniging Talen)
 Michel Couzijn (Universiteit van Amsterdam, Lerarenopleiding)
 Helge Bonset (wetenschapsgebied)
 P.H.M. van der Ven (wetenschapsgebied)
 Fianne Vranken (docent vmbo)
 Tjitske Westra (docent vmbo)
 Kirsten de Gelder (docent havo)
 Willem Guijt (docent havo)

4. Preambule moderne vreemde talen

Inleiding

De vakkennisbasis voor opleidingen van docenten voor de moderne vreemde talen (Engels, Duits, Frans en Spaans) behandelt de kennis van het schoolvak. Het is een onderdeel van een drieluik, waar ook kennis van de leerling en kennis van het onderwijzen bij horen. De redactie heeft zich gebogen over de vraag welk deel van de vakkennis en vakdidactische kennis een goede taaldocent minimaal moet bezitten, om verantwoord en adequaat vakonderwijs in het (v)mbo en de onderbouw havo/vwo te verzorgen.

De vakredacties hebben de prioriteit gelegd bij de vakkennisbases. Dit gezien het maatschappelijke belang van een grondige beschrijving daarvan. Elke vakkennisbasis is voorgelegd aan een panel. Dit bestond uit vertegenwoordigers van de vakvereniging(en) van vakdocenten, gezaghebbende mensen uit het vakwetenschapsgebied en recent afgestudeerde docenten die nu werken in het vmbo, mbo en/of de onderbouw havo/vwo.

De panels hebben de kennisbases uitvoerig bestudeerd, onderling grondig besproken, van commentaar en advies voorzien. Op basis daarvan zijn de kennisbases bijgesteld.

Leeswijzer: de opbouw van de kennisbasis

Per kennisbasis wordt de vakkennis beschreven in domeinen:

- Taalvaardigheden
- Taalkundige kennis
- Sociaal-culturele kennis

We volgen hierbij de indeling die gangbaar is binnen het onderwijs in de moderne vreemde talen. Het spreekt voor zich dat een goede docent in een van de moderne vreemde talen in de eerste plaats zelf zeer vaardig moet zijn in het gebruik van de taal. Dat is de grondslag van zijn onderwijs. De wetgever heeft immers vastgelegd dat het talenonderwijs in Nederland in de eerste plaats vaardighedenonderwijs is. Ons land volgt daarmee Europese afspraken voor alle talen in Europa. Die afspraken hebben geleid tot een beschrijving van verschillende niveaus van taalbeheersing: het Europees Referentiekader (ERK, gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor moderne vreemde talen). Daarom is het domein Taalvaardigheden op de eerste plaats gezet.

Domein taalvaardigheden

Het domein taalvaardigheden bestaat uit twee delen:

- De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (inclusief gesprekken voeren);¹
- Duits, Engels, Frans, Spaans in de klas (als instructietaal).

De uitwerkingen van de vier taalvaardigheden zijn verschillend. Voor de Germaanse talen Duits en Engels is de uitwerking in belangrijke mate bepaald door de traditie van beide talen, om de toetsing van lezen, luisteren, spreken en schrijven uit te voeren via toetsen. Deze toetsen zijn door het Goethe Instituut en de University of Cambridge ontwikkeld op grond van het ERK/CEFR (Common European Framework of Reference for Languages), niveau 'Adequate Operational Proficiency' (vaardig taalgebruiker).

1. Het ERK maakt expliciet onderscheid tussen spreken en gesprekken voeren.

De uitwerkingen voor Frans en Spaans, de beide Romaanse talen, zijn uitgebreider. Per vaardigheid is steeds het niveau beschreven in een vierslag:

- 1) communicatief
- 2) lees-, luister-, schrijf- en, spreektechnisch
- 3) taaltechnisch, en
- 4) sociaal-cultureel.

Voor docenten Frans en Spaans geldt een realistisch minimumniveau voor de productieve vaardigheden. Dat niveau ligt tussen B2 en C1. Het ERK voorziet daar (nog) niet in. De kennisbases Frans en Spaans hebben daarom de taalprofielen van het niveau B2 als uitgangspunt genomen. Deze zijn verrijkt met relevante elementen van het C1-niveau. In de panelgesprekken onderschreven de panels de opvatting van de redacties, dat het gedefinieerde niveau goed toegeruste docenten oplevert.

Voor Frans is aan het Centre International d'Études Pédagogiques (het CIEP in Sèvres, Frankrijk) het voorstel gedaan om een extra niveau te creëren, namelijk B2+ professionnel. Het CIEP is geïnteresseerd in dit voorstel en wil hiervoor samen met Nederlandse partners ook toetsen voor ontwikkelen. Op termijn ziet het CIEP mogelijkheden om hier (met Europese partners) een Europese dimensie aan te geven.

Voor Spaans is contact gelegd met het Instituto Cervantes. We onderzoeken of, naast de reeds door dit instituut ontwikkelde toetsen voor niveau A1 en A2, ook toetsen voor B2+ professionnel kunnen worden ontwikkeld. De Hogescholen van Utrecht en Tilburg hebben het initiatief genomen om, vooruitlopend op toetsen van Instituto Cervantes, gezamenlijk toetsen te ontwikkelen om het eindniveau van de opleiding te objectiveren.

Domein taalkundige kennis

De uitwerking van het domein taalkundige kennis is uitvoerig besproken in het overleg van de projectleiding met de vier voorzitters van de redacties. In afwijking van het ERK, dat uitgaat van een indeling in zes categorieën, is vanwege de toegankelijkheid besloten dit domein in vier categorieën onder te verdelen:

1. Algemene taalkunde (inclusief semantiek en pragmatiek);
2. Grammatica (inclusief interferentie problematiek);
3. Lexicale kennis (inclusief spelling);
4. Fonetiek, uitspraak en fonologie
 Voor Duits komt hier een 5e categorie bij:
5. Vaktaal
 Voor Engels en Spaans is de 5e categorie:
5. Varianten van de taal.

Domein sociaal-culturele kennis

De uitwerking van het domein sociaal-culturele kennis in vier categorieën is als volgt:

1. Kennis van land en samenleving;
2. Kennis van geschiedenis en geografie;
3. Kennis van literatuur en cultuur;
4. Intercultureel bewustzijn.

Lange stage noodzakelijk

Om het gedefinieerde eindniveau van beheersing van de taal aan het einde van de opleidingsperiode te halen, is een lange stage in dat land noodzakelijk. Met name om het didactische principe 'doeltaal is voertaal' te kunnen hanteren, is een hoog en breed eigen vaardigheidsniveau noodzakelijk. Jonge docenten moeten als tweede natuur in het ritme van de doeltaal gedijen.

5. Kennisbasis Engels

Thema	Categorie/ kernconcept	Omschrijving van de categorie / het kernconcept	Voorbeelden (twee per categorie)
1. Taalvaardig- heden	1.1 De vier vaardigheden	<p>Beheerst het Engels op het niveau vaardig taalgebruiker van het Europees Referentiekader (een voldoende (pass) voor alle onderdelen van het Cambridge Certificate of Proficiency in English) in de vaardigheden lezen, spreken (zowel spreekvaardigheid als gespreksvaardigheid), luisteren en schrijven. Kan bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> advise on or talk about complex or sensitive issues understanding colloquial references and dealing confidently with hostile questions understand documents, correspondence and reports, including the finer points of complex texts, en write letters on any subject and full notes of meetings or seminars with good expression and accuracy. <p>Voor meer can do statements, zie CPE Handbook, http://www.cambridgeesol.org/assets/pdf/resources/teacher/cpe_handbook.pdf.</p>	<p>Reading</p> <p>After a variety of jobs, Jerome Flynn became (1) successful with fellow Robson Green in the TV series Soldier, Soldier, and then when they (2) up as singers in 1995, they had three number one hits.</p> <p>1 A greatly B largely C hugely D grossly 2 A joined B teamed C fixed D grouped</p> <p>Speaking</p> <p>Monologue. The interlocutor gives you a card with a question written on it and asks you to talk about it for two minutes: e.g. "Do you think children should be educated at home or at school?"</p> <p>Dialogue. You and your partner are asked to talk together. The interlocutor places a set of pictures on the table in front of you which provide the basis for a discussion. e.g. pictures of children playing and people working</p>
	1.2 Engels in de klas	Kan de doeltaal als voertaal in mondelinge of schriftelijke interactie met leerlingen gebruiken in de klas, aangepast aan het juiste niveau en binnen het juiste register.	1. Give ways in which an English teacher can ask for attention of a class of beginners, independent and more advanced language learners. 2. Give an example of positive written feedback.
2. Taalkundige kennis	2.1 Algemene taal- wetenschap	Kan een aantal basisconcepten van de algemene taalwetenschap, waarin begrepen semantiek en pragmatiek, benoemen. Kan de belangrijkste taalhandelingen in verschillende contexten benoemen.	1. List differences & similarities between L1 + L2 acquisition. 2. What do we mean by LAD? 3. Distinguish all the morphemes in the following phrase and indicate whether they are free or bound: Frequently asked questions. 4. Analyse the following sentence: The police saw the thief with the binoculars. 5. Put the following phrases in order of formality: a. I require your attendance to be punctual. b. I want you to come on time. 6. What is the semantic relation between apple-pear-banana? 7. Give a synonym and an antonym for 'big' and 'rich'. 8. Explain how 'Don't you have a train to catch' could be interpreted in different ways.
	2.2 Grammatica	Kan de belangrijkste grammaticale concepten herkennen en benoemen en kent de regels van de grammatica die nodig zijn bij het onderwijzen van een vreemde taal. Kan de belangrijkste verschillen tussen de grammaticale systemen van het Nederlands en de doeltaal benoemen en op grond daarvan voorspellen welke communicatieverstorende problemen frequent optreden bij leerlingen. Heeft kennis van de linguïstieke eigenschappen die kenmerkend zijn voor verschillende soorten teksten en die teksten samenhang geven	1. Analyse the following Noun Phrase: 'some extremely noisy drunken hooligan that entered the stadium'. 2. Why are the following sentences grammatically incorrect: 'She was explained the problem' 'She was booked a room'? 3. How might a beginning Dutch learner of English be misunderstood when he states: I have lived 10 years in Amsterdam? 4. How might a beginning Dutch learner of English be misunderstood when he states: we are thinking? 5. Give an example to illustrate categories of linking words. 6. Here's a text from a broadsheet and text from a tabloid. Comment upon differences in language, choice of pictures and captions.
	2.3 Lexicale kennis	Beheerst de doeltaal qua lexicale en orthografische competentie op het niveau vaardig taalgebruiker van het Europees Referentiekader.	1. Use the capitalised word at the end of the line to form a new word in the blank. For many people Ludwig van Beethoven is the most _____ figure in the history of western classical music. INFLUENCE 2. Complete the second sentence so that it has a similar meaning to the first sentence, using the word given. The reforms will not succeed unless they are carefully planned. PLAN Careful _____ of the reforms is crucial.

Thema	Categorie/ kernconcept	Omschrijving van de categorie / het kernconcept	Voorbeelden (twee per categorie)
2. Taalkundige kennis	2.4 Fonetiek, uitspraak en fonologie	Heeft kennis van de spraakorganen en weet hoe de belangrijkste klanken in het Engels worden gerealiseerd. Kent de verschillende fonemen en de daarbij horende fonetische symbolen en hun uitspraak in één of meer van de standaardvarianten van het Engels. Weet hoe woorden uitgesproken worden in de belangrijkste varianten van de Engelse taal (met inbegrip van zwakke vormen, assimilatie, elisie en beklemtoning) zowel binnen een woord als in een zin. Kan de belangrijkste verschillen tussen de fonologische en grammaticale systemen van het Nederlands en de doeltaal benoemen en op grond daarvan voorspellen welke communicatieverstorende problemen frequent optreden bij leerlingen.	1. How is the difference between /e/ and /æ/ (bed / bad) realised in the Received Pronunciation? 2. How is the difference between the /p/ in 'pear' and the /p/ in 'spare' realised? 3. Give the symbol for the first consonant phoneme in 'Theodor!'. 4. Give the symbol for the vowel phoneme in 'Tom', either in the Received Pronunciation or in General American. 5. Transcribe: 'London', 'Thames!'. 6. Indicate if you would expect assimilation and/or elision in the following words and/or combination of words: 'postman', 'one paper'.
	2.5 Varianten van het Engels	Kent enige kenmerken van de belangrijkste varianten van de Engelse taal en heeft enige kennis van de ontwikkeling van de Engelse taal.	1. The variants of English can be divided in rhotic and non-rhotic variants. Mention one example of each. 2. Mention some important phonological, grammatical and lexical differences between Standard British English/RP and Standard American English/GA. 3. Mention an author who wrote in Middle English.
3. Sociaal-culturele kennis over doeltaallanden	3.1 Kennis van land en samenleving	Heeft kennis van de functie en werking van de belangrijkste overheidsinstellingen en andere belangrijke maatschappelijk instanties. Kan recente onderwerpen van maatschappelijk belang in de Engelstalige samenlevingen benoemen en plaatsen in hun historische context. (Voornaamste doeltaallanden / Engelstalige samenlevingen zoals genoemd in in 3.1-3.4 zijn naast Groot-Brittannië en de Verenigde Staten ook Ierland, Canada en Australië.)	1. Explain the terms 'frontbencher' and 'backbencher' and briefly comment on the context in which these are used. 2. Explain the role of public schools in nineteenth-century Britain. 3. Why do many Americans compare Barak Obama with Franklin Delano Roosevelt? 4. How is the pattern of human settlement in your country different from that of Great Britain?
	3.2 Kennis van geschiedenis en geografie	Heeft een basiskennis van de belangrijkste historische gebeurtenissen, figuren en perioden van de doeltaallanden. Kan de belangrijkste gebeurtenissen plaatsen in hun historische context en op een tijdlijn, en verbanden leggen tussen gebeurtenissen in het ene land en gevolgen in het andere. Heeft een basiskennis van de geografie en topografie van de voornaamste doeltaallanden.	1. What were the two main factions in the English Civil War? 2. What is the significance of Ellis Island for immigration into the USA? 3. On the map below, draw the borders between the countries that constitute the United Kingdom. 4. On the map below, indicate the locations of the following cities: New York, Washington, Chicago, Los Angeles and Philadelphia.
	3.3 Kennis van literatuur en cultuur	Heeft kennis gemaakt met een aantal hoogtepunten uit de Engelstalige letterkunde en jeugdliteratuur ((zowel bewerkte readers als volledige teen novels), heeft basis-kennis van literaire strategieën en kan verschillende soorten literaire teksten analyseren. Heeft actuele kennis van de belangrijke aspecten van de samenleving en het dagelijks leven in de voornaamste doeltaallanden en kent een aantal cultuurproducten uit verschillende genres.	1. Besides plays William Shakespeare also wrote a: short stories, b: sonnets, c: novels. 2. Describe American attitudes towards work. 3. True or false: Jazz had its origins in Native American culture.
	3.4 Intercultureel bewustzijn	Kan goed aangeven wat er contrastief is tussen de Nederlandse en de Engelssprekende samenlevingen, is zich bewust van de beeldvorming in eigen land over de doeltaallanden en kan omgaan met de complicaties van interculturele communicatie met doeltaalsprekers.	1. Compare the Dutch and American debates on drugs policy. 2. Compare the Dutch and the English attitudes of politeness as expressed by the use of language.

4. Engels als schoolvak	4.1 Kerndoelen en examens	Kent de Kerndoelen Moderne Vreemde Talen voor het tweede-graads gebied en is op de hoogte van de inhoud van de school-examens en het Centraal Schriftelijk examen voor Engels in het tweedegraads gebied en weet dit te relateren aan de niveaus van het ERK.
	4.2 Engels in het curriculum	Kent de status van het vak Engels in het curriculum van het tweedegraads gebied.
	4.3 Vak en maatschappij	Kent de betekenis van het vak voor beroep en maatschappij.
	4.4 Niveau	Weet wat het verwachte prestatieniveau is van leerlingen in de verschillende leerjaren en niveaus van middelbaar onderwijs.
	4.5 Tussentalen	Kan tussentaalverschijnselen herkennen, hier gepast op reageren en op de situatie toegespitste feedback geven.
	4.6 Doeltaal als voertaal	Gebruikt de doeltaal als communicatiemiddel in de klas.
	4.7 Engels als tweede taal	Kan typische fouten in de doeltaal die op verschillende niveaus en door leerlingen met verschillende linguïstische achtergronden gemaakt worden herkennen en benoemen en geschikte remediale activiteiten aanwenden.
	4.8 Interferentie	Kan door contrastieve analyse aangeven wat de verschillen zijn tussen de Engelse taal en andere talen die gesproken worden door de leerlingen, omgaan met tekortkomingen op het gebied van de taal die veroorzaakt worden door interferentie tussen de doeltaal en de diverse moedertalen van de leerlingen, en geschikte remediale activiteiten aanwenden.
	4.9 Didactiek	Kan vakdidactische toepassingen van algemene en specifieke taalkundige kennis hanteren.
	4.10 Technieken en hulpmiddelen	Kan woordenboeken, naslagwerken en andere hulpmiddelen effectief inzetten bij taalverwerving in de klas.
	4.11 Leermateriaal	Kan aansprekend en effectief leermateriaal (zowel regulier als verdiepend, verrijkend of remediaal) in de doeltaal ontwikkelen.
	4.12 Leesmateriaal	Kent jeugdliteratuur en andere teksten die geschikt zijn voor leerlingen in het tweedegraads gebied van het voortgezet onderwijs en kan dit materiaal effectief inzetten in de les.
	4.13 Ontwikkelingen	Is op de hoogte van ontwikkelingen in het taalonderwijs en in het vak.
	4.14 Vakgerichte verenigingen en vakbladen	Is op de hoogte van het bestaan van vakgerichte verenigingen, uitgaves en vakbladen voor docenten Engels.
	4.15 Contacten	Kan op efficiënte en correcte wijze contacten leggen en onderhouden met personen en instellingen in doeltaallanden en deze contacten gebruiken bij het talenonderwijs.
	4.16 ICT	Kan algemene kennis met betrekking tot ICT-vaardigheden zoals tekstverwerking, e-mail, powerpoint, opzoekvaardigheden via internet, elektronische leeromgevingen, interactieve whiteboards en dergelijke in verschillende lessituaties inzetten en is op de hoogte van het bestaan van educatieve software.

5. Het leren van een taal	5.1 Het leren van een taal	Kan relevante theorie van het leren van een eerste en tweede taal, inclusief courante socioculturele ideeën over taalverwerving, toepassen in het talenonderwijs.
	5.2 Cognitieve en meta-cognitieve strategieën	Kan gebruik maken van taalverwervingsstrategieën en houdt rekening met verschillende leerstijlen en leerstrategieën bij het verzorgen van talenonderwijs.
	5.3 Methodologieën voor het onderwijzen van Engels	Kent verschillende benaderingswijzen met betrekking tot het talenonderwijs en past deze toe.
	5.4 Motivatie	Kent de rol van motivatie bij taalverwerving, weet op welke verschillende wijzen motivatie naar voren kan komen en kent het belang van motivatie en identificatie in het taalverwervingsproces. Kan voorkennis activeren en aansluiten op voorkennis om leerlingen te motiveren en de taalles doelmatiger te laten verlopen.
	5.5 Woordenschat	Weet op welke manieren vocabulaire verworven kan worden en past deze strategieën effectief toe in het talenonderwijs.
	5.6 Grammatica	Weet op welke manieren grammaticale kennis verworven en toegepast kan worden en past deze strategieën effectief toe in het talenonderwijs.
	5.7 Taalvaardigheden	Weet op welke manieren de taalvaardigheden ontwikkeld kunnen worden en past deze strategieën effectief en structureel toe in het talenonderwijs.
	5.8 Uitspraak	Weet op welke manieren een juiste uitspraak en intonatie verworven kunnen worden en past deze strategieën effectief toe in het talenonderwijs.
	5.9 Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn	Kent strategieën die de leerlingen in staat stellen om socio-culturele kennis te verwerven, past deze strategieën effectief toe in het talenonderwijs en stimuleert het intercultureel bewustzijn van de leerlingen.
	5.10 Communicatiestrategieën	Kent strategieën die de leerlingen in staat stellen om communicatieve doelen op een juiste manier te bereiken en past deze strategieën effectief toe in het talenonderwijs.
6. Taalachtergrond van de leerlingen	6.1 Moedertaal	Weet welke taal of talen de leerlingen spreken en op welk niveau, en tot op zekere hoogte hoe deze andere talen verschillen van het Engels.
	6.2 Taalniveau's	Weet in welke mate de leerlingen buiten de classesituatie Engels, Nederlands of een andere taal gebruiken, al dan niet als moedertaal, en welk niveau zij hebben in deze talen.
	6.3 In aanraking komen met de Engelse taal	Weet hoe de leerling de Engelse taal gebruikt in de dagelijkse omgeving, (tijdens tv kijken, luisteren naar muziek, spelen van (computer) spelletjes etcetera) en welke invloed dit heeft op de taalverwerving.
	6.4 Varianten van het Engels	Weet met welke variant van het Engels de leerling het meest vertrouwd is (zoals Caraïbisch Engels, Amerikaans of Brits Engels) en welke invloed dit heeft op de taalverwerving.
	6.5 Ervaring met het leren van een taal	Kan gebruik maken van eventuele eerdere ervaringen van de leerlingen met het leren van een vreemde taal.

	6.6 Verwachtingen	Kan omgaan met en aandacht besteden aan de ideeën die de leerling zelf heeft over het leren van een taal en hiervan gebruik maken in de taalles.
	6.7 Attitude	Houdt rekening met de houding van de leerlingen ten opzichte van de verschillende vormen van Engels, de verschillende Engelstalige gebieden en doeltaalsprekers die andere varianten van Engels spreken, en kan deze een plaats geven in de taalles.
	6.8 Speciale behoeften	Heeft oog voor de behoeften van de leerling voor wat betreft taalontwikkeling en voor cognitieve, sociale en affectieve storingen zoals vrees om in het openbaar te spreken, dyslexie, stotteren en geeft deze een plaats in de taalles.
	6.9 Internationalisering	Weet welke rol een toekomstig talendocent kan spelen bij internationalisering en kan betekenis geven aan de doeltaal bij internationaliseringsactiviteiten.
7. MVT- vakdidactiek specifiek	7.1 Methodologieën van MVT	Kent de theorie rondom verwervingsvolgorde, principes van leerstofordening, principes van kennisverwerving (in het bijzonder taalverwerving), verschillende (activerende) werkvormen, leerstijlen, en de werking van het geheugen en past deze kennis toe in de taalles.
	7.2 BVE-specifiek	Is op de hoogte van inhoud van en methodieken voor beroepsgericht taalonderwijs en kan deze toepassen in de les.
	7.3 Projecten	Kan aan vakoverstijgende projecten deelnemen en kan samenwerken in een leergebied.
	7.4 Organiseren	Kan op basis van eigen ervaringen een excursie naar een doeltaalland organiseren en begeleiden.
	7.5 Kennisbronnen didactiek	Kan informatiebronnen, ICT toepassingen en literatuur ter vakdidactische ondersteuning gebruiken en inzetten, mede om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen ten aanzien van 4.1 t/m 7.4.

Samenstelling redactie en legitimeringspanel

Engels

Vakredactie:

Ton Koet (Hogeschool van Amsterdam)

Tomas Pollard (Hogeschool Utrecht)

Carel Burghout (Fontys lerarenopleiding Tilburg)

Heidi van den Tillaar (Fontys lerarenopleiding Sittard)

Linda Boersma (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden)

Claire Ohlenschlager (Hogeschool Rotterdam)

Koos van Brederode (Hogeschool Arnhem/Nijmegen)

Legitimeringspanel

Judith Boekel (Tweedegraads docent, PCC Alkmaar)

Roos Dekker (Tweedegraads docent, sG Wiringerlant)

Janneke Geursen (vertegenwoordiger vakverenigingen)

Teus van Tilborg (docent)

A.A. Ubbens (Engels Vereniging Leraren in Levende Talen)

Alessandra Corda (Universiteit Leiden - ICLON)

C. Gussenhoven (Radboud Universiteit)

6. Kennisbasis Duits

Thema	Categorie/ kernconcept	Omschrijving van de categorie / het kernconcept	Voorbeelden	
1. Taalvaardigheden	1.1 De vaardigheden	1.1.1 beheerst de kijkvaardigheid en de luistervaardigheid op niveau ERK C1 1.1.2 beheerst de leesvaardigheid op niveau ERK C1 1.1.3 beheerst de spreek- en gespreksvaardigheid op niveau ERK C1 1.1.4 beheerst de schrijfvaardigheid op niveau ERK C1 1.1.5 kan belangrijke informatie van het Nederlands naar het Duits en van het Duits naar het Nederlands schriftelijk en mondeling correct weergeven	ziehe die C1-Prüfung des Goethe-Instituts oder von telc, bzw. die ZOP (Zentrale Oberstufenprüfung)	
	1.2 Duits in de klas	1.4.1 is volgens het principe "doeltaal is voertaal" in staat het Duits als instructietaal te gebruiken	kent wichtige Argumente für den Gebrauch der Zielsprache als Unterrichtssprache	beherrscht die Redemittel, die nötig sind, um die Zielsprache als Unterrichtssprache zu gebrauchen
2. Taalkundige kennis	2.1 Algemene taalkunde	2.1.1 beschikt over elementaire kennis van de sociolinguïstische, pragmalinguïstische en historische taalkunde 2.1.2 herkent en kent de verschillende vakdidactische theorieën op het gebied van taalbeschouwing die geconcretiseerd zijn in de diverse leergangen 2.1.3 kent de basisregels van de syntaxis 2.1.4 kent de moderne theorievorming op het gebied van de semantiek	2.1.1 versteht gesprochene oder geschriebene Jugendsprache und kann gesprochene oder geschriebene Mundarten geografisch richtig einordnen 2.1.2 erkennt bei der Wahl eines Lehrwerks, ob eine beschreibende oder eine pragmatische Annäherungsweise benutzt worden ist und kann Vorzüge und Nachteile beider Systeme benennen 2.1.3 kann in geschriebenen Sätzen syntaktische Fehler, besonders Interferenzfehler, erkennen 2.1.4 kann die Bedeutung beim Vokabellernen von Präfixen und Suffixen erklären	2.1.1 kann mit Argumenten einen Interviewer oder einen Interviewten global geografisch einordnen 2.1.2 kann Übungen einer didaktischen Progression gemäß (Neuner) einteilen 2.1.3 kann erkannte Fehler erklären und sinnvolles Feedback geben 2.1.4 kann Verben wie "zer-schlagen" oder "zer-schmettern" nach formalen und inhaltlichen Kriterien analysieren

Thema	Categorie/ kernconcept	Omschrijving van de categorie / het kernconcept	Voorbeelden	
2. Taalkundige kennis	2.2 Grammatica	2.2.1 kan verworven grammaticale kennis toepassen binnen de vaardigheden op het vereiste niveau van het Europees Referentiekader 2.2.2 beheerst de grammaticale en syntactische structuren van het Duits 2.2.3 kan ad hoc op grammaticale vragen adequaat antwoorden 2.2.4 kan zijn kennis van de Duitse syntaxis inzetten bij ontleedproblemen	2.2.1 und 2.2.2 siehe die C1-Prüfung des Goethe-Instituts oder von telc, bzw. die ZOP (Zentrale Oberstufenprüfung); die Indikatoren für die Grammatik in: Profile Deutsch. Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen, Straßburg 2001 2.2.3 kann bei Wechselpräpositionen erklären, warum in gegebenen Sätzen an bestimmten Stellen Dativ oder Akkusativ erforderlich ist 2.2.4 kann den Funktions- und den Formunterschied zwischen einem Satz mit Prädikatsnomen und einem solchen mit Akkusativobjekt erklären	2.2.1 und 2.2.2 siehe die C1-Prüfung des Goethe-Instituts oder von telc, bzw. die ZOP (Zentrale Oberstufenprüfung); die Indikatoren für die Grammatik in: Profile Deutsch. Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen, Straßburg 2001 2.2.3 kann in einem Text Dativ-/Akkusativ-Formen bestimmen und danach Sätze nach dem Prinzip Zustand/Veränderung einordnen lassen 2.2.4 schreibt oder sucht einen Text, in dem diese Formen frequent vorkommen und lässt Schüler induktiv die Beispiele finden und erläutern.
	2.3 Lexicale kennis	2.3.1 beheerst de Duitse woordenschat per vaardigheids categorie op het hierbij aangegeven vereiste niveau van het ERK	siehe die C1-Prüfung des Goethe-Instituts oder von telc, bzw. die ZOP (Zentrale Oberstufenprüfung); Für den Wortschatz: Profile Deutsch. Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen, Straßburg 2001	
	2.4 Fonetiek, uitspraak en fonologie	2.4.1 beheerst de uitspraak van het Duits op niveau ERK C1 2.4.2 kan het Duitse en het Nederlandse klanksysteem met elkaar vergelijken en herkent daardoor de interferentieproblemen op het gebied van de uitspraak tussen het Nederlands en het Duits 2.4.3 heeft kennis van het fonetische schrift 2.4.4 herkent zijn fouten en kan zijn eigen uitspraakfouten verbeteren	2.4.1 siehe die C1-Prüfung des Goethe-Instituts oder von telc, bzw. die ZOP (Zentrale Oberstufenprüfung) 2.4.2 kann darstellen, dass und wie verwandte Klänge im Deutschen aspiriert werden, im Niederländischen aber nicht (p, t und k) 2.4.3 kann die phonetische Schrift lesen und in Aussprache umsetzen 2.4.4 kann frequente Fehler von Niederländern bei der Aussprache des Deutschen nennen und kennt Maßnahmen, um diese zu verbessern	2.4.1 siehe die C1-Prüfung des Goethe-Instituts oder von telc, bzw. die ZOP (Zentrale Oberstufenprüfung) 2.4.2. kennt geeignete Wörter und kann kurze Sätze zum Nachsprechen produzieren 2.4.3 kann anhand von Wörterbüchern deutlich machen, wie die phonetische Umschrift zu gebrauchen ist 2.4.4 kann beim Hören eines von ihm selbst aufgenommenen Textes die Unterschiede zwischen seiner Darstellung und einer von einem Hochdeutsch sprechenden Muttersprachler aufgenommenen Fassung wahrnehmen, benennen und die eigene Aussprache verbessern

Thema	Categorie/ kernconcept	Omschrijving van de categorie / het kernconcept	Voorbeelden	
	2.5 Vaktaal	“2.5.1 kan informatie inwinnen over het beschikbare materiaal voor Duits binnen het mbo-werkveld 2.5.2 beheerst een deel van de (v)mbo-woordschat (economisch, technisch) en kan die in een specifieke situatie voor de vaardigheden luisteren, spreken (waaronder ook telefoneren), lezen en schrijven zich eigen maken”	2.5.1 kennt das Mbo-Netzwerk und das von diesem herausgegebene Magazin 2.5.2 kann Mbo-Unterrichtsmaterialien lesen, verstehen und analysieren, wo es für niederländische Schüler Verständnisprobleme geben kann	2.5.1 kann die wichtigen Lehrwerke für das Fach Deutsch nennen und kennt deren Vor- und Nachteile 2.5.2 kann Lesetexte für MBO-Schüler aussuchen und didaktisieren
3. Sociaal-culturele kennis van doeltaal-landen	3.1 Kennis van land en samenleving	“3.1.1 beschikt over uitgebreide en actuele kennis van land en samenleving van de D-A-CH-landen 3.1.2 heeft inzicht in de denkwereld van de inwoners van landen, waar Duits gesproken wordt 3.1.3 kent een groot aantal cultuurproducten uit verschillende genres (bijv. muziek en film)”	“3.1.1 kennt die Schulsysteme und ihre Unterschiede im Vergleich zum niederländischen System 3.1.2 erkennt Stereotypen und Klischees (auch in Lehrwerken) und kann sie relativieren 3.1.3 kennt Beispiele neuerer deutscher Filme”	3.1.1 kann Deutschsprachigen erklären, was „vmbo, mbo, havo und vwo“ sind 3.1.2 erkennt in typischen Karikaturen Klischees und kann deren Hintergrund angeben 3.1.3 kann drei deutsche Fernsehserien nennen und kurz umschreiben
	3.2 Geschiedenis en geografie	3.2.1 heeft basiskennis van de geschiedenis, geografie, topografie en de politieke systemen van de doeltaal-landen.	3.2.1 kennt die Struktur der politischen Systeme der DACH-Länder	3.2.1 kann Gründe nennen, die zum Fall der Berliner Mauer geführt haben
	3.3 Literatuur en cultuur	3.3.1 heeft kennis van een aantal belangrijke teksten en auteurs uit de Duitstalige literatuur en kan deze teksten en auteurs in hun (cultuur-)historische context plaatsen 3.3.2 heeft kennis van andere cultuurhistorische ontwikkelingen die voor de cultuur van de 20e en 21e eeuw van belang zijn en kent een groot aantal cultuurproducten uit verschillende genres (bijv. muziek en film) 3.3.3 heeft uit de jeugdliteratuur minimaal 10 boeken gelezen 3.3.4 kan verschillende soorten literaire teksten analyseren en heeft kennis van verschillende analysemethoden	3.3.1 erstellt zu ausgewählten Titeln aus der deutschsprachigen Literatur einen individuellen Lesebericht 3.3.2 kann Gedichtbeispiele chronologisch einordnen und Strömungen zuordnen 3.3.3 erstellt ein Lesetagebuch von ausgewählten Werken der zeitgenössischen Jugendliteratur 3.3.4 kann die Struktur von Prosa erkennen und beschreiben	3.3.1 kann wichtige Autoren und Werke der Literatur der letzten hundert Jahre nennen 3.3.2 kann Kennzeichen expressionistischer Lyrik benennen 3.3.3 kann den Inhalt zeitgenössischer Jugendromane kurz wiedergeben 3.3.4 kennt ästhetische Merkmale von Erzählungen und kann diese an einem Beispiel deutlich machen
	3.4 Intercultureel bewustzijn	3.4.1 kent de belangrijkste resultaten van het onderzoek naar uitwisselingsprogramma's c.q. het intercultureel leren	3.4.1 hat ein Semester an einer deutschsprachigen Universität oder PH absolviert und kennt verschiedene Formen, um interkulturelle Begegnungen für Schüler zu organisieren	3.4.1 kann ein Szenario für ein Schulaustauschprogramm schreiben

4. Duits als schoolvak	4.1 Kerndoelen en examens	4.1.1 kent de belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de didactiek van het VTO (vreemdetalenonderwijs), relevant voor de leerling zelf in verband met diverse leerprincipes 4.1.2 kent ontwikkelingen op het gebied van leerplannen c.q. eindtermen MVT, relevant vanuit maatschappelijk oogpunt: de leerlingen moeten goed toegerust beginnen aan levenslang leren
	4.2 Vak en maatschappij	4.2.1 kan de relevantie van het vak Duits binnen de samenleving overbrengen 4.2.2 kan de cultuur van de doeltaal positief vertegenwoordigen
	4.3 Interferentie	4.3.1 heeft kennis van de verschijnselen die voor Nederlanders interferentieproblemen veroorzaken
	4.4 Doeltaal als voertaal	4.4.1 heeft de kennis om de doeltaal als communicatiemiddel in de klas te gebruiken
	4.5 Methodologieën	4.5.1 De student kent de methodologieën van de MVT en heeft kennis van de verwervingsvolgorde, principes van leerstofordening, principes van kennisverwerving (in het bijzonder taalverwerving), verschillende (activerende) werkvormen, leerstijlen en werking van het geheugen.
	4.6 ICT	4.6.1 kan actuele ICT-toepassingen in verschillende lessituaties inzetten 4.6.2 heeft kennis van educatieve software
5. Het leren van taal	5.1 Het leren van taal	5.1.1 kent verschillende taalverwervingstheorieën 5.1.2 kent principes van leerstofselectie en leerstofordening die passen bij een geactualiseerd onderwijs in de MVT 5.1.3 kan tekortkomingen van leerwerken herkennen en met zelf ontwikkeld materiaal compenseren
	5.2 Taalvaardigheid	5.2.1 kent luistervaardigheidstrategieën die hij inzet in zijn eigen taalverwervingsproces en in de onderwijspraktijk met leerlingen 5.2.2 kent verschillende fasemodellen voor (een gedeelte van) lessen en verschillende typen van luister- en kijkvaardigheidsoefeningen 5.2.3 kent leesvaardigheidstrategieën die hij inzet in zijn eigen taalverwervingsproces en in de onderwijspraktijk met leerlingen 5.2.4 kent fasemodellen voor (een gedeelte van) lessen en verschillende typen van leesvaardigheidsoefeningen 5.2.5 kent fasemodellen voor (een gedeelte van) lessen en verschillende typen van spreekvaardigheidsoefeningen 5.2.6 kent schrijfvaardigheidstrategieën en kan ze in lessen toepassen afhankelijk van de doelgroep en van het leerdoel 5.2.7 kent verschillende methoden van MVT-onderwijs in de praktijk en kan erover reflecteren 5.2.8 kent het instrumentarium om leerwerken voor verschillende doelgroepen te analyseren en te beoordelen
	5.3 Relevantie van het vak	5.3 kan de relevantie van het vak naar leerlingen, ouders, collega's en directie verwoorden en kent strategieën om het vak aantrekkelijk voor de leerling te maken.
	5.4 Uitspraak	5.4.1 kent praktische oefeningsvormen die gebaseerd zijn op de basisregels van de fonetiek 5.4.2 kent verschillende middelen om de uitspraakfouten van leerlingen die Duits leren, te verbeteren

	5.5 Grammatica	5.5.1 kan omgaan met schoolgrammatica en opzoekgrammatica 5.5.2 kan de leerprogressie en de resultaten van de leerlingen meten en beoordelen
	5.6 Woordenschat	5.6.1 kan leerdoelgericht relevante woordenschat selecteren en in productieve en receptieve categorieën indelen 5.6.2 kent diverse woordenschatverwervings-, raad- en afleidingsstrategieën, waaronder het gebruik van woordenboeken
	5.7 Socio-culturele kennis en inter-cultureel bewustzijn	5.7.1 bezit voldoende kennis waarbij wordt uitgegaan van een brede interpretatie van het begrip KLS (= kennis van land en samenleving) 5.7.2 kan kennis van land en samenleving aan leerlingen overbrengen, waarbij hij gebruik maakt van authentiek materiaal 5.7.3 bezit voldoende opzoekvaardigheden voor actuele ontwikkelingen 5.7.4 kan jeugdliteraire teksten op verschillende manieren didactiseren
	5.8 Communicatiestrategieën	5.8.1 kan bij de inrichting van het MVT-onderwijs gebruik maken van verschillende op de doelgroep afgestemde onderwijs- en leervormen 5.8.2 kan bij de inrichting van het MVT-onderwijs gebruik maken van verschillende op de doelgroep afgestemde opdrachten en oefeningen 5.8.3 kan leer- en communicatiestrategieën aan leerlingen overbrengen en het gebruik ervan laten oefenen
	5.9 Toetsing en voortgang	5.9.1 kent verschillende methoden van prestatiemeting, rekening houdend met verschillende doelgroepen en verschillende niveaus 5.9.2 heeft kennis van diagnostiek en geschikte remediale activiteiten 5.9.3 kent algemene en vakspecifieke criteria om toetsen te maken en te beoordelen
6. MVT- vakdidactiek specifiek	6.1 Methodologieën van MVT	6.1.1 kent voor het MVT-onderwijs relevante onderwijs- en leervormen 6.1.2 kent opdrachten en oefeningen voor alle relevante leerdoelen 6.1.3 kent voor het MVT-onderwijs relevante leer- en communicatiestrategieën en kan de principes van zelfstandig leren toepassen 6.1.4 kent educatieve software ten behoeve van het MVT-onderwijs en kan deze beoordelen 6.1.5 heeft kennis van de achterliggende didactische principes van de inrichting van de educatieve programma's 6.1.6 kan bij het aanbieden van leerstof differentiëren naar leerstijl 6.1.7 kan voor de doelgroep relevante en motiverende teksten uitkiezen 6.1.8 kan bij de inrichting van het MVT-onderwijs gebruik maken van verschillende op de doelgroep afgestemde onderwijs- en leervormen en kan gebruik maken van 'Duits na Engels' 6.1.9 kan bij de inrichting van het MVT-onderwijs gebruik maken van verschillende op de doelgroep afgestemde opdrachten en oefeningen 6.1.10 kan leer- en communicatiestrategieën aan leerlingen overbrengen en het gebruik ervan laten oefenen 6.1.11 heeft kennis van het ERK en kan bijdragen aan het taalbeleid van de school

6. MVT- vakdidactiek specifiek	6.2 BVE-specifiek	6.2.1 kan leerlingen trainen in het schrijven van branchespecifieke zakelijke standaard correspondentie, in het voeren van zakelijke (telefoon)gesprekken en in het lezen en beluisteren van beroepsgerichte teksten 6.2.2 kent beoordelingscriteria voor mbo-lesmateriaal en kan hiermee bestaand materiaal beoordelen en eigen (additioneel) materiaal ontwikkelen
	6.3 Projecten	6.3.1 heeft kennis van de task based approach 6.3.2 kan aan vakoverstijgende projecten deelnemen en kan samenwerken in een leergebied. 6.3.3 schat het belang van internationalisering op waarde en weet de mogelijkheden te benutten die er op de specifieke school bestaan.

Samenstelling redactie en legitimeringspanel

Duits

Vakredactie:

Matthias Mitzschke (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden)

Ton Janssen (Fontys lerarenopleiding Tilburg)

Kees Houtman (Hogeschool Utrecht)

Susanne Raven (Hogeschool Rotterdam)

Kees-Jan van Oorsouw (Hogeschool Arnhem/Nijmegen)

Elisabeth Lehrner (Christelijke Hogeschool Windesheim)

Annette Gasdorf (Fontys lerarenopleiding Sittard)

Susanne Goerlich (Inholland)

Legitimeringspanel

Peter Bimmel (Universiteit van Amsterdam)

Kees van Eunen (Voorzitter VL0D)

Jibbe Heetveld (Docent onderbouw havo/vwo W. deZwijger, Naarden)

Petra Kemp (Docent vmbo, Minkema college Woerden)

Paul Marcelis (Docent ROC Nijmegen)

Ard Posthuma (wetenschapsgebied; docent vertaalschool Amsterdam)

Gisela Linthout (expert externe tentamens taalvaardigheid C1 en C2)

7. Kennisbasis Frans

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
1. Taalvaardigheden	1.1 Leesvaardigheid	<p>Beheersingsniveau op C1: De student kan langere, complexe, feitelijke, opiniërende en literaire eigentijdse (van na 1945 daterende) teksten begrijpen en het gebruik van verschillende stijlen onderkennen. Hij kan enigszins specialistische artikelen en technische instructies (bijvoorbeeld gebruiksaanwijzingen) begrijpen ook als onderwerpen buiten het eigen vakgebied vallen.</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student begrijpt Franse teksten over informatieve en opiniërende onderwerpen van algemeen economische, sociale, politieke en culturele aard. • Hij begrijpt toegankelijk eigentijds literair proza. • Hij kan in de teksten verwoorde intenties en emoties benoemen. <p>Leestechisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft inzicht in verschillen tussen tekstsoorten, met name informatieve, narratieve, opiniërende en fictionele teksten • Hij kan in teksten structuur en samenhang aangeven. • Hij begrijpt lange, complexe en samengestelde zinnen. • Hij past alle op C1 niveau noodzakelijke leesstrategieën toe. Enkele voorbeelden daarvan zijn: voorspelvaardigheid (het gebruik van voorkennis), structureren (functies van ondertitels, illustraties, markerende woorden), het gebruik van redundantie (de context van het woord maakt de betekenis duidelijk). <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over zodanige taaltechnische kennis dat hij details en nuances kan begrijpen • Hij beschikt over de kennis van het vocabulaire die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances (met inbegrip van taalregisters) mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten in een passend sociaal, cultureel, politiek of historisch perspectief te plaatsen. Voorbeelden van onderwerpen zijn de scheiding van kerk en staat of presidentiële verkiezingen. • Hij heeft voldoende kennis om de situatie in Franstalige landen af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
	1.2 Kijk- en luister- vaardigheid	<p>Beheersingsniveau (tussen B2 en C1): De student begrijpt een langer betoog of gesprek, ook wanneer dit niet duidelijk gestructureerd is en wanneer relaties slechts impliciet waarneembaar zijn. Hij begrijpt het grootste deel van tv-programma's en films. De student kan complexe redeneringen volgen, wanneer het onderwerp jeugd of het talenonderwijs is (C1).</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student begrijpt Franse informatieve of opiniërende gesproken teksten of gesprekken over onderwerpen van algemene, economische, sociale, politieke en culturele aard. Hij kan in deze teksten en gesprekken verwoorde intenties en emoties benoemen. • Hij begrijpt films, video's en tv-uitzendingen tot in detail, over alledaagse onderwerpen in diverse vormen van gesproken Frans, en met behulp van Franse ondertiteling ook in niet-standaardtaal en kan daarvan de essentie weergeven. • Hij kan de essentie weergeven van toneelstukken, niet ondertitelde films, video's en radio- en tv-uitzendingen over algemene onderwerpen in standaard Frans. <p>Luistertechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student weet complicerende eigenschappen van gesprekken zoals dialect, onafgemaakte zinnen, weinig precies vocabulairegebruik, authentieke spreek-snelheid en gebrekkige uitspraak te ondervangen. • Hij begrijpt lange, complexe en samengestelde zinnen. • Hij past alle op B2 niveau noodzakelijke luisterstrategieën toe, zoals voorspel-vaardigheid markerend stemgebruik, zinsmelodie, het gebruik van redundantie, kennis omtrent tekstsoorten zoals interviews, spreekbeurten en reclamebood-schappen. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over zodanige taaltechnische kennis dat hij details en nuances kan begrijpen. • Hij beschikt over die kennis van vocabulaire die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances (met inbegrip van taalregisters) mogelijk maakt. • Hij beschikt over die kennis van zinsmelodie en uitspraak die het begrijpen van intenties, emoties en details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten en gesprekken in een passend sociaal, cultureel, politiek of historisch perspectief te plaatsen. • Hij heeft voldoende kennis om de situatie in Franstalige landen af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
	1.3 Schrijfvaardigheid	<p>Beheersingsniveau: De student kan een goed gestructureerde tekst schrijven zonder systematische fouten te maken die het begrip belemmeren. Hij kan als beroepsbeoefenaar foutloos op het bord schrijven.</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan een essay schrijven - over culturele en socio-maatschappelijke onderwerpen - waarbij een argument wordt uitgewerkt, en daarbij redenen aangeven voor of tegen een bepaalde mening en de voor- en nadelen van verschillende keuzes uitleggen. Hij kan bovendien een geheel maken van informatie en argumenten uit een aantal bronnen. • Hij kan heldere gedetailleerde beschrijvingen geven over een scala aan onderwerpen gerelateerd aan zijn interessegebied. • Hij kan formele en informele brieven schrijven met een bepaalde mate van emotie en kan de persoonlijke betekenis van gebeurtenissen en ervaringen onderstrepen en het nieuws en standpunten van de correspondent commentariëren. • Hij kan notities en berichten schrijven waarin hij eenvoudige informatie van onmiddellijke relevantie overbrengt aan vrienden, collega-docenten, leerlingen en anderen die in zijn beroep of privé omgeving een rol spelen. <p>Schrijftechnisch: De student kent de noodzakelijke schrijfvaardigheidstrategieën voor dit niveau en kan deze toepassen voor zijn eigen taalverwervingsproces:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan effectief gebruik maken van een contextrijk eentalig woordenboek. • Hij kan ICT inzetten als hulpmiddel ter verbetering van de schrijfvaardigheid (grammatica- en spellingscontrole). • Hij kan synoniemen en omschrijvingen als compenserende strategie gebruiken. • Hij kan correcte formules toepassen bij het schrijven van formele en informele brieven. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over de grammaticale en syntactische kennis die het uitdrukken van intenties, emoties, details en nuances mogelijk maakt. • Hij beschikt over de kennis van vocabulaire die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances (met inbegrip van taalregisters) mogelijk maakt. • Hij beheerst de spelling van het Frans. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis van de Franstalige wereld om schrijfproducten in een passend sociaal en cultureel perspectief te plaatsen. • Hij heeft voldoende kennis om de situatie in Franstalige landen af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
	1.4 Spreken	<p>Beheersingsniveau tussen B2 en C1:</p> <p>De student kan zich duidelijk en gedetailleerd uitdrukken over een breed scala aan onderwerpen. Hij kan een standpunt over een actueel onderwerp verklaren en de voordelen en nadelen van diverse opties uiteenzetten.</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan spreken over concrete, alledaagse en gevarieerde onderwerpen zonder al te frequent naar woorden en uitdrukkingen te moeten zoeken. • Hij kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor professionele doeleinden. • Hij kan ideeën en meningen met precisie formuleren. • Hij kan duidelijke en gedetailleerde presentaties verzorgen over onderwerpen die betrekking hebben op zijn persoonlijke leefomstandigheden en op zijn vak- en interessegebieden, te weten jeugd en onderwijs (C1). • Hij kan een standpunt over een actueel onderwerp bepalen en de voor- en nadelen van diverse standpunten uiteenzetten. <p>Spreektechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan tamelijk lange, complexe en samengestelde zinnen produceren. • Hij past alle voor dit niveau noodzakelijke spreekstrategieën toe, bijvoorbeeld het vermogen om zijn publiek in te schatten en zijn taalgebruik hieraan aan te passen, het vermogen om de te produceren tekst gestructureerd op te bouwen, het vermogen om voorkennis en compenserende strategieën in te zetten en dergelijke. • Hij heeft een duidelijke, in Franse oren natuurlijk klinkende uitspraak en intonatie. De intonatie is gevarieerd en de student kan markerend stemgebruik inzetten om betekenisverschillen uit te drukken. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over zodanige taaltechnische kennis dat hij details en nuances kan begrijpen. • Hij beschikt over die kennis van vocabulaire die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances (met inbegrip van taalregisters) mogelijk maakt. • De student beschikt over de kennis van zinsmelodie die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten en gesprekken in een passend sociaal-maatschappelijk perspectief te plaatsen. • Hij heeft voldoende kennis om de situatie in Franstalige landen af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
	1.5 Gesprekken voeren	<p>Beheersingsniveau (tussen B2 en C1): De student kan zodanig deelnemen aan een vloeiend gesprek, dat een normale uitwisseling met moedertaalsprekers goed mogelijk is¹. Hij kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor sociale en professionele doeleinden. Hij kan ideeën en meningen correct formuleren en zijn bijdrage aan die van andere sprekers relateren.²</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan spreken over concrete, alledaagse en gevarieerde onderwerpen zonder al te frequent naar woorden en uitdrukkingen te moeten zoeken en zonder fouten te maken die de communicatie belemmeren. • Hij kan zijn mening begrijpelijk formuleren, verantwoorden en handhaven, alternatieve voorstellen op waarde toetsen en erop reageren • Hij kan gevoelens genuanceerd uiten en adequaat reageren op gevoelsuitingen van anderen. • Hij kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor professionele doeleinden. • Hij is in staat het Frans als instructietaal te gebruiken in de klas volgens het principe 'doeltaal is voertaal' en is in staat om ad hoc en spontaan omgangstaal te gebruiken voor het klassenmanagement. Het gebruik van de doeltaal als voertaal in de klas is de norm. • Hij kan zonder noemenswaardige problemen switchen van het Nederlands naar het Frans (en omgekeerd) als dat nodig is. Hij is bijvoorbeeld in staat Nederlandse equivalenten of uitleg te geven bij moeilijke Franse woorden. <p>Spreektechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan tamelijk lange, complexe en samengestelde zinnen produceren. • Hij past alle voor dit niveau noodzakelijke spreekstrategieën toe, bijvoorbeeld het vermogen om zijn publiek in te schatten en zijn taalgebruik hieraan aan te passen, het vermogen om de te produceren tekst gestructureerd op te bouwen, het vermogen om voorkennis en compenserende strategieën in te zetten en dergelijke. • Hij heeft een duidelijke, in Franse oren natuurlijk klinkende uitspraak en intonatie. De intonatie is gevarieerd en de student kan markerend stemgebruik inzetten om betekenisverschillen uit te drukken. • Hij kan op gepaste wijze een gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen. • Hij kan zijn gesprekspartner(s) via zijn taalgebruik aanmoedigen en bevestiging geven. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over zodanige taaltechnische kennis dat hij details en nuances kan begrijpen. • Hij beschikt over de kennis van vocabulaire die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances (met inbegrip van taalregisters) mogelijk maakt. • Hij beschikt over de kennis van zinsmelodie die het uitdrukken van intenties, emoties en details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten en gesprekken in een passend sociaal-maatschappelijk perspectief te plaatsen • Hij heeft voldoende kennis om de situatie in Franstalige landen af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

1. Het eerste deel van de beschrijving van het beheersingsniveau is overgenomen van B2 waarbij de zinsnede 'uitwisseling met moedertaalsprekers redelijk mogelijk is' is veranderd in 'goed mogelijk is'

2. Het tweede deel van de beschrijving van het beheersingsniveau is overgenomen van C1 waarbij de zinsnede 'kan ideeën en meningen met precisie formuleren' is veranderd in 'behoorlijk formuleren'

DOMEIN	Categorie	Omschrijving	Voorbeelden
2. Taalbeschouwing en vocabulaire	Algemene Taalkunde inclusief Semantiek	<ul style="list-style-type: none"> De student heeft algemene basiskennis over de fonetiek/fonologie, morfologie, lexicologie, syntaxis, semantiek en pragmatiek. 	<ul style="list-style-type: none"> Wat is het verschil tussen een suffix en een prefix?
	Grammatica	<ul style="list-style-type: none"> Hij heeft overzicht en kennis van de regels van de Franse grammatica en morfologie met inbegrip van de taalkundige en redekundige ontleding en kan deze praktisch toepassen. 	<ul style="list-style-type: none"> Leg uit wat de belangrijkste verschillen zijn tussen de imparfait en de passé composé. Vul de juiste werkwoordsvorm in: Il(travailler) lorsqu'il (entrer). Il faut que tu.....(dire) la vérité. Je serai là avant qu'il.....(partir) Geef de volgende zin weer in fonetisch schrift: Ce monsieur aime bien les chiens.
	Fonologie, Fonetiek, Uitspraak en Fonetisch schrift	<ul style="list-style-type: none"> De student kent het fonetische schrift en kan dit praktisch toepassen. Hij kent de basisregels van de fonetiek. Hij weet hoe Franse klanken, afzonderlijk en in zinsverband worden uitgesproken. Hij kent de verschillen tussen het Franse en het Nederlandse klanksysteem en kent de meest voorkomende interferentieproblemen op het gebied van de uitspraak tussen het Nederlands en het Frans. 	<ul style="list-style-type: none"> Spreek het woord station uit in het Frans en in het Nederlands en analyseer de verschillen.
	Lexicale kennis en Orthografie	<ul style="list-style-type: none"> De student beschikt voor de receptieve vaardigheden over een woordenschat die hem in staat stelt deze vaardigheden op B2-C1-niveau uit te voeren. Hij beschikt voor de productieve vaardigheden over een woordenschat die hem in staat stelt deze vaardigheden op B2-niveau uit te voeren. Hij beheerst het vocabulaire dat hoort bij thema's die te maken hebben met de leefwereld van jongeren, onderwijs, brede maatschappelijke thema's en Francophonie, die uitstijgen boven het B2-niveau. 	<ul style="list-style-type: none"> Vul het juiste Franse woord in: existe en France depuis 1882. année où fut votée la loi Jules Ferry.(de leerplicht)! Si on allait au ciné? a dit un des au bout d'un moment. (Hé jongens/jongens) Geef de Franse term voor de volgende begrippen: - doeltaal-voertaal, - schrijfvaardigheid, - luistervaardigheid.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving	Voorbeelden
3. Socio-culturele kennis	3.1 Kennis van land en samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over kennis van belangrijke aspecten van het dagelijks leven in de voornaamste gebieden waar Frans gesproken wordt. • Hij is op de hoogte van actuele verschijnselen op het gebied van cultuur, politiek, economie, media en onderwijs. • Hij beschikt over kennis van de belangrijkste historische momenten van Frankrijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geef enkele voorbeelden waaruit blijkt dat in Frankrijk hiërarchie een grotere rol speelt dan in Nederland. • Noem drie ministers die deel uitmaken van het huidige Franse kabinet. • Geef enkele voorbeelden van de repercussies van de Franse Revolutie in het hedendaags Europa.
	3.2 Geografie	<ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over kennis van de belangrijkste geografische aspecten, inclusief topografie, van Frankrijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Met welke geometrische vorm vergelijkt men Frankrijk vaak?
	3.3 Literatuur en cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • De student heeft kennis van de hoogtepunten uit de Franstalige letterkunde en van de belangrijkste literaire stromingen. • Hij kan zijn leeservaringen beschrijven en evalueren. • Hij kan de belangrijkste stijlfiguren herkennen en benoemen en heeft elementaire kennis van narratologie (verteltheorieën). • Hij bezit daarnaast ook enige kennis van andere hedendaagse Franstalige esthetische producten (muziek, film, theater, dans, strips, beeldende kunst, fotografie, videoclip, reclame) en kan deze in hun context plaatsen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uit welke periode dateert onderstaand gedicht (Heureux qui comme Ulysse)? Motiveer je antwoord. • Hoe vond je het boek L'été meurtrier? Motiveer je antwoord. Zou je dit boek aan een van je vrienden aanbevelen? Licht je antwoord toe. • Wat is een métaphore, een euphémisme? • Wie is de verteller in Bonjour Tristesse? Wat voor soort verteller is dit? • Aan welk gedicht refereert deze reclame over het skigebied rondom Megève? • Welk gedeelte van het hiernavolgende gedicht (youtube clip van Ridan, Ulysse) is niet door Du Bellay geschreven? Motiveer je antwoord.
	3.4 Intercultureel bewustzijn	<ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over enige kennis van interpersoonlijke relaties en van waarden en normen aldaar. • Hij heeft kennis van en inzicht in de rol van verschillen bij communicatie tussen de Nederlands- en Franstalige culturen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leg uit wat wordt bedoeld met het begippenpaar être / paraître • Geef enkele verschillen aan tussen een Nederlands en een Frans telefoongesprek.

Samenstelling redactie en legitimeringspanel

Frans

Vakredactie

Jos Brink (Hogeschool Arnhem/Nijmegen)
Maira Haagsman (Hogeschool Rotterdam)
Anita Buurman (Christelijke Hogeschool Windesheim)
Inge Elferink (Noordelijke Hogeschool Leeuwarden)
Martina van Campen (Hogeschool van Amsterdam)
Marty van Rijen (Fontys lerarenopleiding Tilburg)
Frits Fischer (Hogeschool Utrecht)
Liesbeth Zijlstra (Hogeschool van Amsterdam)
Frits Poutsma (Hogeschool Utrecht)

Legitimeringspanel

D. T. Greidanus (VU Amsterdam)
Arie Hoeflaak (Universiteit van Leiden)
Maarten Stroes (voorzitter sectiebestuur Frans, Vereniging leraren levende talen)
J. van Thiel (penningmeester sectiebestuur Frans, Vereniging leraren levende talen;
hoofd luistertoetsen Frans, CITO)
Kiki schrijver (docent)

8. Kennisbasis Spaans

DOMEIN	Categorie	Omschrijving	Voorbeelden
1. Taalvaardigheden	1.1 De vier vaardigheden	De student beheerst het Spaans op hoog B2-niveau van het Common European Framework of References in de vaardigheden lezen, spreken, luisteren en schrijven. Voor gedetailleerde informatie betreffende dit niveau verwijzen wij naar de bijlage. Boven de algemene taalvaardigheden heeft de student specifieke vaardigheden ontwikkeld in verband met de beroepsbeoefening: Hij kan met Spaanstalige collega's beroepsmatig van gedachten wisselen over didactische, pedagogische en onderwijskundige aspecten van zijn werkzaamheden.	<ul style="list-style-type: none"> • kan duidelijke beschrijvingen maken; • kan zijn/haar mening geven over een breed scala van onderwerpen, ook in een beroepsmatige bijeenkomst; <p>Zie bijlage</p>
	1.2 Vocabulaire	De student beschikt over een productieve en receptieve woordenschat op hoog B2-niveau. De student kent de noodzakelijke woordenschatverwerving- en afleidingsstrategieën en kan deze toepassen in het eigen taalproces. De student heeft het vermogen om in een specifieke werksetting de daarbij passende woordenschat te verwerven.	<ul style="list-style-type: none"> • kan zich vocabulaire eigen maken van thema's die te maken hebben met de leefwereld van jongeren, onderwijs en brede maatschappelijke thema's;
	1.3 Toepassen regelsysteem	De student is in staat de regels van de Spaanse grammatica, syntaxis en morfologie met inbegrip van de taalkundige en redkundige ontleding toe te passen.	<p>Beheerst de uitgebreide regels van alle grammaticale items op B2-niveau en kan deze uitleggen;</p> <p>¿Cuáles de las frases siguientes son correctas? Explica.</p> <ol style="list-style-type: none"> Hubieron muchos amigos que no vinieron Hubo muchos amigos que no vinieron El partido de fútbol estuvo en casa. El partido de fútbol fue en casa. No sabía si venía No sabía si viniera.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving	Voorbeelden
2. Taalkundige kennis	2.1 Algemene taalkunde	De student beschikt over elementaire kennis van de psycholinguïstiek, sociolinguïstische, pragmalinguïstische en historische taalkunde.	<ul style="list-style-type: none"> • kan benoemen en uitleggen wat taalvariëteit is; • kan het ontstaan van een variatie verklaren; • kan beschrijven en uitleggen waarom een bepaalde taaluiting goed geïnterpreteerd kan worden;
	2.2 Taalkunde	De student heeft algemene basis-kennis over de fonetiek/fonologie, morfologie, lexicologie, syntaxis, semantiek en pragmatiek.	<ul style="list-style-type: none"> • kan taaluitingen verklaren op grond van de sociale contexten waarbinnen deze plaatsvinden; • is in staat zijn eigen taaluitingen aan te passen aan de sociale context; • kan typische taaluitingen van zijn doelgroep herkennen (jongerentaal, zakelijk taalgebruik);
	2.3 Grammatica	De student is in staat de regels van de Spaanse grammatica, syntaxis en morfologie met inbegrip van de taalkundige en redkundige ontleding toe te passen.	<ul style="list-style-type: none"> • kan op basis van functies en betekenis van zinsdelen keuzes maken voor concrete taaluitingen; • kan samengestelde zinnen ontleden om keuzes voor indicativo/subjuntivo te verantwoorden;

1. ¿Puedes nombrar y comentar los factores que dan origen a las variedades regionales de una lengua?

2. El español es una lengua latina. ¿Cómo ha llegado a convertirse en una lengua diferente del latín?

1. Relaciona las columnas:

Jerga juvenil	Significado	Lenguaje de ayer
(1) Tener un cacao	I Estar hecho/a un lío / Estar confuso	(A) Ser pan comido
(2) Sacarse algo con la gorra	II Despiste / Enajenación	(B) Mezclar churras con merinas
3) Se me ha ido la olla	III Obtener algo fácilmente	(C) Se me ha ido el santo al cielo

2. ¿Qué funciones lingüísticas distingues en las siguientes expresiones?

a. Te prometo que mañana te doy el libro.

b. Creo que mañana es fiesta.

c. Ven inmediatamente.

1. Explica el uso del subjuntivo en esta frase: Me encanta que me manden cartas.

2. Se puede decir que el imperfecto es el presente del pasado. Explica.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving	Voorbeelden									
2. Taalkundige kennis	2.4 Semantiek	De student weet hoe nieuw vocabulaire verworven wordt. De student kent het belang van een contextrijk aanbod en een aangepast niveau. De student heeft kennis van de integratie van semantiek met vaardigheden en grammatica.	<ul style="list-style-type: none"> herkent het belang van context bij woordbetekenis en kan dit met voorbeelden verduidelijken; herkent de belangrijkste morfologische verschijnselen als concordantie, voor- en achtervoegsels en kan deze voor het Spaans hanteren; 	<p>1. Lee el texto y haz una familia semántica de palabras:</p> <p>Este verano fui de excursión al campo. Llegamos a media mañana y encontramos a un campesino muy agradable. Como llevábamos una tienda de campaña, acampamos cerca de su casa y amablemente nos indicó las rutas campestres más típicas. Al día siguiente recorrimos la campiña y regresamos al campamento al atardecer.</p>								
	2.5 Klankleer	De student kent de basisregels van de fonetiek. De student kent de verschillen tussen het Spaanse en het Nederlandse klanksysteem en de meest voorkomende interferentieproblemen op het gebied van de uitspraak tussen het Nederlands en het Spaans.	<ul style="list-style-type: none"> kan het Spaanse en het Nederlandse klanksysteem met elkaar vergelijken; kan de interferentieproblemen op het gebied van de uitspraak tussen het Nederlands en het Spaans herkennen; 	<p>1. Omcirkel de juiste versie in fonetisch schrift van de volgende woorden:</p> <table border="1" data-bbox="1104 797 1485 987"> <thead> <tr> <th>Hijo</th> <th>Drie voorbeelden in fonetisch schrift geven</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Abrazo</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Higo</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Avaro</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Hijo	Drie voorbeelden in fonetisch schrift geven	Abrazo		Higo		Avaro	
	Hijo	Drie voorbeelden in fonetisch schrift geven										
	Abrazo											
	Higo											
	Avaro											
	2.6 Tekstanalyse	De student heeft inzicht in structuur en thematiek van (literaire) teksten. De student kan de syntactische en morfologische regels kritisch inzetten bij tekstanalyse.	<ul style="list-style-type: none"> kan informatieve, narratieve en opiniërende teksten in het Spaans herkennen; kan op grond van de tekstinhoud verklaren waarom de tekst tot één van de genoemde tekstsoorten behoort; 	<p>1. Clasifica el texto siguiente. ¿Es narrativo? ¿Por qué sí/no?</p> <p>2. ¿Cuál es la función lingüística dominante en el siguiente texto? "Telefónica está a tu lado en los momentos difíciles."</p>								
	2.7 Taalhandelingen	De student kent de belangrijkste functies en noties van het Spaans zoals deze als taalhandelingen voorkomen in schoolboeken voor het voortgezet en middelbaar (beroeps)onderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> kan beleefdheidsfrases, gebiedende wijs en zakelijk taalgebruik zowel schriftelijk als auditief herkennen en gebruiken; 	<p>1. En un examen oral: Estás en clase y necesitas una goma. Formula tres frases diferentes para pedirsel a un compañero.</p>								
	2.8 Uitspraak	De student weet hoe woorden uitgesproken worden in de belangrijkste variaties van de Spaanse taal, met inbegrip van diptongering, smelting en beklemtoning, zowel binnen een woord als in een zin.	<ul style="list-style-type: none"> is in staat de voor het Spaans typerende uitspraakverschijnselen te beschrijven en te produceren; 	<p>1. Marca las partes de las frases donde se produce una sinalefa:</p> <p>a. Estuve en Madrid. b. Tienes que esperar. c. Me alegro de verte. d. He comprado una casa.</p>								
2.9 Interferentie	De student kan de belangrijkste verschillen tussen de fonologische en grammaticale systemen van het Nederlands en de doeltaal benoemen.	<ul style="list-style-type: none"> kan op grond van verschillen tussen de fonologische en grammaticale systemen voorspellen welke communicatieverstorende problemen frequent optreden bij leerlingen; 	<p>1. ¿Qué puede ocurrir si pronuncias a la holandesa "un vino"?</p> <p>2. Un cliente, al pagar, dice "Por favor, dos euros." Esta frase puede provocar un problema de comunicación ¿Cómo?</p>									

DOMEIN	Categorie	Omschrijving	Voorbeelden
3. Sociaal-culturele kennis	3.1 Geschiedenis	De student heeft een basiskennis van de belangrijkste historische gebeurtenissen, figuren en perioden van Spanje en Spaans-Amerika..	<ul style="list-style-type: none"> kan de belangrijkste gebeurtenissen uit de geschiedenis van de Spaanssprekende landen plaatsen in hun historische context en op een tijdlijn, en verbanden leggen tussen gebeurtenissen in het ene land en gevolgen in het andere;
	3.2 Geografie	De student kent de belangrijkste topografische plaatsen en begrippen en heeft basiskennis van sociale en fysieke geografie van de Spaanssprekende landen.	<ul style="list-style-type: none"> kan op een blinde kaart van Spanje de regio's belangrijk steden, rivieren en gebergten aangeven; kan schetsen wat van deze plaatsen de belangrijkste economische en sociale kenmerken zijn;
	3.3 Instellingen	De student heeft kennis van de belangrijkste overheidsinstellingen en maatschappelijk belangrijke instanties en hun werking, zoals het politieke stelsel, het onderwijs, de media, en dergelijke.	<ul style="list-style-type: none"> kan in algemene zin aangeven wat bevoegdheden zijn van autonome regio's en van de centrale overheid;
	3.4 Actualiteit	De student heeft kennis van de actuele situatie van de Spaanstalige wereld	<ul style="list-style-type: none"> kan recente onderwerpen van maatschappelijk belang in de Spaanstalige samenlevingen benoemen en plaatsen in hun historische context;
	3.5 Literatuur	De student heeft kennis van de hoogtepunten uit de Spaanstalige letterkunde en van de belangrijkste literaire stromingen en recente (jeugd)literatuur. De student kan deze teksten en auteurs in hun (cultuur-)historische context plaatsen. De student heeft in het kader van (jeugd)literatuur een aantal boeken gelezen. De student kan verschillende soorten literaire teksten analyseren. De student kan de belangrijkste stijlfiguren herkennen en benoemen.	<ul style="list-style-type: none"> kan de belangrijkste Spaanse schrijvers benoemen en in een historische context plaatsen; kan een aantal hedendaagse schrijvers noemen met enkele titels van hun werk;

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
4. Spaans als schoolvak	4.1 Leerdoelen en examens	<ul style="list-style-type: none"> • Kent de leerdoelen en/of beroepskwalificaties voor het vak Spaans voor het tweedegraads gebied. • Is op de hoogte van de procedures en de inhoud van de schoolexamens en het Centraal Schriftelijk Examen voor het vak Spaans. • Is bekend met het ERK en kan een curriculum hieraan koppelen. • Is bekend met de internationaal erkende examens Spaans als vreemde taal (in het bijzonder de DELE-examens).
	4.2 Spaans in het curriculum	Kent de positie en de status van het vak Spaans in het curriculum van het reguliere onderwijs.
	4.3 Vak en maatschappij	<ul style="list-style-type: none"> • Kent de betekenis van het vak voor beroep en maatschappij. • Kan de relevantie van het vak naar leerlingen, ouders, collega's en directie verwoorden.
5. Het leren van een taal	5.1 Theorie van de Vreemdetaalverwerving	Kent de meest relevante theorieën over Vreemdetaalverwerving en de hiervan afgeleide methodologieën.
	5.2 Differentiatie	Heeft kennis van verschillende denk- en leerstrategieën bij het verzorgen van talenonderwijs.
	5.3 Interferentie	Heeft kennis van de wederzijdse beïnvloeding van talen en kan omgaan met zowel positieve als negatieve gevolgen hiervan.
	5.4 Taalvaardigheden	Weet hoe de vier vaardigheden (lezen, luisteren, schrijven en spreken) ontwikkeld en versterkt kunnen worden en weet de juiste keuzes te maken uit het aanbod, dit materiaal aan te passen en aan te bieden.
	5.5 Vocabulaireverwerving	Weet leerdoelgericht activiteiten voor woordenschatverwerving te selecteren, aan te bieden en aan te passen.
	5.6 Grammaticaverwerving	Weet leerdoelgericht activiteiten voor schoolgrammaticaonderwijs te selecteren, aan te bieden en aan te passen.
	5.7 Uitspraak	Weet leerdoelgericht activiteiten voor het verwerven van een adequate uitspraak en intonatie te selecteren, aan te bieden en aan te passen.
	5.8 Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn	<ul style="list-style-type: none"> • Weet leerdoelgericht activiteiten die het interculturele bewustzijn van de leerlingen stimuleren te selecteren, aan te bieden en aan te passen. • Is in staat de socio-culturele kennis van de leerling te vergroten gebruikmakend van alle soorten cultuuruitingen. • Weet een representatieve afspiegeling van cultuuruitingen uit de hele Spaanstalige wereld te geven. • Weet de leerling bewust te maken van complicaties van interculturele communicatie met doeltaalsprekers.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
6. Vakdidactiek	6.1 Doeltaal als voertaal	Kent het belang van het gebruik van de doeltaal als communicatiemiddel in de klas en is in staat om de doeltaal te gebruiken.
	6.2 Leergang	Kent relevante criteria om de keuze voor een leergang te verantwoorden.
	6.3 Leermateriaal	<ul style="list-style-type: none"> • Weet aansprekend en effectief leermateriaal te selecteren, aan te passen en/of te ontwikkelen. • Weet specifiek ICT-materiaal en projecten voor het taalonderwijs te selecteren, toe te passen en te ontwikkelen.
	6.4 Niveau en leerlijnen	Kent criteria rondom verwervingsvolgorde, principes van leerstofordening t.b.v. een specifiek curriculum.
	6.5 Technieken en hulpmiddelen	Kan woordenboeken, naslagwerken en andere (ICT-)hulpmiddelen effectief inzetten bij taalverwerving in de klas. Zie ook Kennisbasis ICT.
	6.6 Authentieke bronnen	Is in staat om authentiek materiaal voor verschillende doelen te didactiseren.
	6.7 Strategieën	<ul style="list-style-type: none"> • Kent het belang van receptieve en productieve (compensatie- en interpretatie-) strategieën en is in staat deze adequaat in te zetten. • Kent strategieën om actief en zelfstandig leren te bevorderen.
	6.8 Voortgang en toetsen	<ul style="list-style-type: none"> • Kan de voortgang van leerlingen op het gebied van taalverwerving effectief volgen, begeleiden en vastleggen. • Kent verschillende soorten en doelen van taaltoetsing. • Weet de leerling te stimuleren en te sturen in zijn leerproces.
	6.9 Lesplanning	<ul style="list-style-type: none"> • Is in staat een doelgerichte les(senreeks) aan te bieden passend binnen de onderwijsvisie van de school. • Kent het belang van variatie in werkvormen.
	6.10 Kennisbronnen didactiek	Kent vakgerichte verenigingen, uitgaven, vakbladen en andere bronnen voor docenten Spaans om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen.
7. Organisatie	7.1 Internationalisering	Heeft kennis van internationaliseringprogramma's en kent de mogelijkheden om internationale contacten te integreren in de lespraktijk.
	7.2 Projecten	Kent de mogelijkheden van het vak om het een wezenlijk onderdeel van een vakoverstijgend project te laten zijn.

Samenstelling redactie en legitimeringspanel

Spaans

Vakredactie

Carmen Ros (Hogeschool Utrecht)

Marika Brijder (Hogeschool Utrecht)

Helma Dam (Fontys lerarenopleiding Tilburg)

María José Steenbeek-Sánchez Ramos (Fontys Lerarenopleiding Tilburg)

Karin Haan (Hogeschool Utrecht)

Legitimeringspanel

Anne Evertsen (Universiteit van Amsterdam)

Juan Espinola (Radboud Universiteit)

Marieke van Ettehoven (vakvereniging)

Marjo Eurlings (vakvereniging VDSN)

Petra Lageweg (docent Hogeschool Utrecht)

Ellen van der Spoel (docent Hogeschool Utrecht)

Chantal Korssen (docent Fontys hogeschool)

Trudy van Dommelen (docent Fontys hogeschool)

9. Bijlage kennisbasis Spaans

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
1. Taalvaardigheden	1.1 De vier vaardigheden	De student beheerst het Spaans op een hoog B2-niveau van het Common European Framework of References in de vaardigheden lezen, spreken, luisteren en schrijven. Boven de algemene taalvaardigheden heeft de student specifieke vaardigheden ontwikkeld vanwege de beroepsopleiding: hij kan met Spaanse collega's beroepsmatig van gedachten wisselen over didactische, pedagogische en onderwijskundige aspecten van zijn werkzaamheden.
	1.1.1 Leesvaardigheid	<p>De student kan langere, complexe, feitelijke, opiniërende en eigentijdse (literaire) teksten begrijpen, en het gebruik van verschillende stijlen onderkennen. De student kan enigszins specialistische artikelen en technische instructies begrijpen ook met betrekking tot onderwerpen buiten het eigen vakgebied.</p> <p>Beheersingsniveaus:</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student begrijpt Spaanse teksten over informatieve en opiniërende onderwerpen van algemeen economische, sociale, politieke en culturele aard. • Hij begrijpt toegankelijk eigentijds (en klassiek) literair proza, eenvoudige gedichten of muzikale teksten. • De student kan in de teksten verwoorde intenties en emoties benoemen. <p>Leestechisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student past alle noodzakelijke leesstrategieën toe. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over die grammaticale kennis en kennis van vocabulaire, die het begrijpen van details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten in een passend sociaal, cultureel, politiek of historisch kader te plaatsen • De student heeft voldoende kennis om contrasten op sociaal, cultureel, politiek of historisch terrein af te zetten tegen de Nederlandse situatie.
	1.1.2 Kijk- en luistervaardigheid	<p>De student begrijpt een langer betoog of gesprek, zelfs wanneer dit niet duidelijk gestructureerd is en wanneer relaties slechts impliciet waarneembaar zijn. De student begrijpt het grootste deel van tv-programma's en films. De student begrijpt een langer betoog en kan zelfs complexe redeneringen volgen, indien het onderwerp redelijk vertrouwd is.</p> <p>Beheersingsniveaus:</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student begrijpt Spaanse informatieve of opiniërende gesproken teksten of gesprekken over onderwerpen van algemene, economische, sociale, politieke en culturele aard. Deze onderwerpen kunnen ook abstract en complex zijn. • De student kan in deze teksten en gesprekken verwoorde intenties en emoties benoemen. • De student begrijpt met behulp van Spaanse ondertiteling films, video's en tv-uitzendingen in detail, over alledaagse onderwerpen in diverse vormen van gesproken Spaans, ook in niet-standaardtaal en kan daarvan de essentie weergeven. • De student kan de essentie weergeven van toneelstukken, niet ondertitelde films, video's en radio- en tv-uitzendingen over algemene onderwerpen in standaard Spaans. <p>Luistertechisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan omgaan met eigenschappen van gesprekken zoals streektaal, zinnen die niet afgemaakt worden, weinig precies vocabulairegebruik, authentieke spreeknelheid en gebrekkige uitspraak • De student begrijpt lange, complexe en samengestelde zinnen. • De student past alle noodzakelijke luisterstrategieën toe. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over die grammaticale kennis, kennis van vocabulaire, zinsmelodie en uitspraak die het begrijpen van intenties, emoties en details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten en gesprekken in een passend sociaal, cultureel, politiek of historisch kader te plaatsen. • De student heeft voldoende kennis om variaties op sociaal, cultureel, politiek of historisch terrein af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
	1.1.3 Schrijfvaardigheid	<p>De student kan een duidelijke, gedetailleerde tekst schrijven over een breed scala van onderwerpen.</p> <p>De student kan een opstel of verslag schrijven, informatie doorgeven of redenen aanvoeren ter ondersteuning vóór of tégen een specifiek standpunt.</p> <p>De student kan brieven schrijven waarin het persoonlijk belang van ervaringen en indrukken aangegeven wordt.</p> <p>Beheersingsniveaus:</p> <p>Communicatief:</p> <p>De student kan heldere, gedetailleerde teksten in het Spaans foutloos op B2-niveau schrijven over een breed scala van onderwerpen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan een essay schrijven. • De student kan een samenvatting of een verslag schrijven - ook over culturele onderwerpen - voorzien van informatie en argumenten vóór of tegen een bepaald standpunt. • De student kan formele en informele brieven schrijven en een CV opstellen. <p>Schrijftechnisch:</p> <p>De student kent de noodzakelijke schrijfvaardigheidstrategieën (bijvoorbeeld het gebruik van woordenboek en ICT-toepassingen) en kan deze toepassen voor zijn eigen taalverwervingsproces.</p> <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over die grammaticale kennis en kennis van vocabulaire die het uitdrukken van intenties, emoties, details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om schrijfproducten in een passend sociaal of cultureel kader te plaatsen. • De student heeft voldoende kennis om variaties op sociaal, cultureel terrein af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

DOMEIN	Categorie	Omschrijving
	<p>1.1.4 Spreekvaardigheid en Gespreksvaardigheid</p>	<p>1.1.4.1 Spreekvaardigheid De student kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen presenteren over een breed scala van onderwerpen zoals beschreven in de CFEE en over (socio-)culturele onderwerpen die de beroepsopleiding nodig maakt. De student kan een standpunt over een actueel onderwerp verklaren en de voor- en nadelen van diverse opties uiteenzetten.</p> <p>Beheersingsniveaus:</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan spreken over concrete, alledaagse en gevarieerde onderwerpen zonder al te frequent naar woorden en uitdrukkingen te moeten zoeken. • Hij kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor professionele doeleinden. • Hij kan ideeën en meningen met precisie formuleren. • De student kan duidelijke en gedetailleerde presentaties verzorgen over onderwerpen die betrekking hebben op zijn persoonlijke leefomstandigheden en op zijn vak- en interessegebieden. • Hij kan een standpunt over actuele en culturele onderwerpen bepalen en de voor- en nadelen van diverse opties uiteenzetten. <p>Spreektechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan tamelijk lange, complexe en samengestelde zinnen produceren. • De student past alle noodzakelijke - algemene en professionele - spreekstrategieën toe. • De student heeft een duidelijke uitspraak en intonatie. De intonatie is gevarieerd en klemtoon wordt correct gebruikt om betekenisverschillen uit te drukken. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over de grammaticale kennis, kennis van vocabulaire, zinsmelodie en uitspraak die het uitdrukken van intenties, emoties, details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten en gesprekken in een passend sociaal en cultureel kader te plaatsen • De student heeft voldoende kennis om variaties op sociaal en cultureel terrein af te zetten tegen de Nederlandse situatie. <p>1.1.4.2. Gespreksvaardigheid: De student kan zodanig deelnemen aan een gesprek, dat normale uitwisseling met moedertaal-sprekers goed mogelijk is. De student kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor sociale en professionele doeleinden. De student kan ideeën en meningen behoorlijk formuleren en zijn bijdrage aan die van andere sprekers relateren.</p> <p>Beheersingsniveaus:</p> <p>Communicatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan zijn mening met precisie formuleren, verantwoorden en handhaven, alternatieve voorstellen op waarde toetsen en hypothesen opstellen en erop reageren • De student kan gevoelens genuanceerd uiten en adequaat reageren op gevoelsuitingen van anderen. • Hij kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor professionele doeleinden. • De student is goed in staat het Spaans als instructietaal te gebruiken in de klas volgens het principe 'doeltaal is voertaal' en kan ad hoc en spontaan omgangstaal gebruiken voor het klassenmanagement. • De student kan zonder noemenswaardige problemen switchen van het Nederlands naar het Spaans (en terug) als dat noodzakelijk is. <p>Spreektechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student kan tamelijk lange, complexe en samengestelde zinnen produceren. • De student past alle noodzakelijke - algemene en professionele - spreekstrategieën toe. • De student heeft een duidelijke uitspraak en intonatie. De intonatie is gevarieerd en klemtoon wordt correct gebruikt om betekenisverschillen uit te drukken. • De student kan op gepaste wijze een gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen. • De student kan zijn gesprekspartner(s) via zijn taalgebruik aanmoedigen en bevestiging geven. <p>Taaltechnisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student beschikt over de grammaticale kennis, kennis van vocabulaire, zinsmelodie en uitspraak die het uitdrukken van intenties, emoties, details en nuances mogelijk maakt. <p>Socio-cultureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De student heeft voldoende kennis om teksten en gesprekken in een passend sociaal en cultureel kader te plaatsen • De student heeft voldoende kennis om variaties op sociaal en cultureel terrein af te zetten tegen de Nederlandse situatie.

Colofon

Kennisbasis Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans

Eindredactie

De Tekstgroep, Delft

Fotografie

www.kennisbasispabo.nl

Vormgeving

Elan Strategie & Creatie, Delft

Drukwerk

Quantes, Rijswijk

December 2009

